สุบินนิมิต และ คติเทศ

ของ

พระยาโกมารกุลมนตรี

หลวงชลาไลยไกยกล

พิมพ์แจกในงานฌาปนกิจศพ

นางชลาไลยไกยกล (ชด บุนนาค)

ณ ฌาปนสถานวัดประยูรวงศาวาส

วันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๐๘

สุขินนิมิต และ คติเทศ
ของ
พระยาโกมารกุลมนตรี

หลวงชลาไลยไกยกล
พิมพ์แจกในงานฌาปนกิจศพ

นางชลาไลยไกยกล (ชด บุนนาค)

ณ ฌาปนสถานวัดประยูรวงศาวาส

วันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๐๘

นางชลาไลยไกยกล (ชด บุนนาค)

ชาตะ ๑๓ มกราคม ๒๔๒๘

มรณะ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๘

ประวัติ

นางชลาไลยไกยกล (ชด บุนนาค)

นางชลาไลยไกยกล เป็นบุคคลในสกุลนครานนท์ อันสกุลนครานนท์ นี้เป็นสกุลขุนนางบ้านตึก พระยามณเฑียรบาล (เมือง) กรมวังของพระราชวังบวรมหาเสนานุรักษ์เป็นต้นสกุล ท่านชื่อเมือง เชื้อสายของท่านจึงได้รับพระราชทานนามสกุลว่า "นครานนท์" (นคร หมายถึงเมือง + อานนท์ ซึ่งหมายถึงความ พอใจ)

นางชลาไลยไกยกล เกิดเมื่อวันจันทร์ ๙ ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตะศก จุลศักราช ๑๒๔๗ เวลา ๕ ทุ่มเศษ ตรงกับวันพุธ ที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๔๒๘ สืบสายสกุล นครานนท์จากท่านบิดาและมารดา ดังนี้

ท่านบิดาชื่อวงษ์ เป็นบุตรท่าน นุด เป็นที่หมื่นไกรเพ็ชร ปลัดม้า (คู่กับพี่ชาย ชื่อ ทิม เป็นที่หมื่นยุทธพิชัย ปลัดม้า) ท่าน นุด เป็นบุตรพระพรหมสุรินทร์ (พรหม) ตำแหน่งเจ้ากรมพระตำรวจ และพระพรหมสุรินทร์ เป็นบุตร พระยามณเฑียรบาล (เมือง) ผู้เป็นต้นสกุลนครานนท์

ทางฝ่ายมารดานั้น นางชลาไลยไกยกล เป็นบุตรนางจันทร์ ธิดาพระยาราชโยธา (เผือน) และคุณหญิงราชโยธา (บุญรอด) บุตรหลวงพรหมรักษา และนางพรหมรักษา (ทองคำ) ซึ่งมีนามเดิมว่า "ปิ่น" ผู้เป็นต้นสกุล "พรหมปิณฑะ"

นายวงษ์ นครานนท์ มีบุตรธิดากับนางจันทร์ทั้งสิ้น ๖ คน คือ

๑. **หม่อมช้อย ลดาวัลย์** (ในหม่อมเจ้าเพิ่ม ลดาวัลย์) ถึงแก่กรรม

๒. **ขุนพินิจภูมิสถาน** (เดิมชื่อ คล้าม) .... ถึงแก่กรรม

๓. **นายกลั่น** (ภายหลังเป็นพระภิกษุและถึงแก่มรณภาพในสมณะเพศ)

๔. **นายสาลี่**.. ถึงแก่กรรม

๕. **พันตรีหลวงวโรสถประสิทธิ** (เดิมชื่อ ถิน) ... ถึงแก่กรรม

๖. **นางชลาไลยไกยกล** (ชด)

นางชลาไลยไกยกล เกิดที่บ้านของเจ้าคุณตา พระยาราชโยธา ณ บริเวณซึ่งเรียกว่าบ้านตึก อันเป็นบ้านที่สร้างขึ้นเมื่อครั้งรัชกาลที่ ๑ กรุงรัตนโกสินทร์ อยู่หลังวัดชนะสงคราม จังหวัดพระนคร คือในบริเวณที่เป็นโรงแรมเวียงใต้ ตำบลตลาดยอด ถนนขวางบ้านแขกหรือถนนตานีในปัจจุบัน นางชลาไลยไกยกลได้สมรสกับหลวงชลาไลยไกยกล (ใจ บุนนาค) บุตรพระยาประภากรวงศ์วุฒิภักดิ์ (ชาย บุนนาค) และท่านพลอย ท่านพลอยหรือหม่อมพลอย มารดาของหลวงชลาไลยไกยกล เป็นธิดาของท่านน้อย บุตรชายคนแรกของพระพรหมสุรินทร์แห่งสกุลนครานนท์ นั่นเอง

นางชลาไลยไกยกล (ชด บุนนาค) มีบุตรธิดาด้วยกัน ๖ คน คือ

๑. **นายสม บุนนาค** (เดิมชื่อสมใจ) ปัจจุบันเป็นข้าราชการ

พลเรือนชั้นพิเศษ ตำแหน่งผู้อำนวยการคลังเขต ๖ จังหวัดพิษณุโลก กระทรวงการคลัง

๒. บุตรชาย (ยังไม่มีชื่อ) ถึงแก่กรรมแต่เยาว์

๓. นายประพนธ์ บุนนาค (เดิมชื่อบรรจง) ปัจจุบันเป็นข้าราชการพลเรือนชั้นพิเศษ ตำแหน่งผู้อำนวยการกองบำเหน็จบำนาญ กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง

๔. นางสาวพันธุ์ประภา บุนนาค

๕. เรืออากาศโทโกมล บุนนาค สาบสูญในระหว่างปฏิบัติราชการครั้งสงครามมหาอาเซียบูรพา

๖. นายมนัส บุนนาค ปัจจุบันเป็นข้าราชการพลเรือนวิสามัญเทียบชั้นโท ในสำนักงาน ก.พ.

นางชลาไลยไกยกล ป่วยเป็นโรคริดสีดวงทวารเรื้อรัง และภายหลังพบว่าเป็นมะเร็งที่ปากมดลูก บุตรหลานได้พาไปรักษา ณ โรงพยาบาลศิริราช เมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๐๗ แต่เนื่องจากชราภาพมากแล้ว ได้นอนเจ็บและรับประทานอาหารไม่ได้อยู่นาน ก่อนที่จะถูกพาไปโรงพยาบาล จึงไม่มีโอกาสที่จะรับการรักษาเยียวยาอย่างเต็มที่โดยทางศัลยกรรมได้ จึงได้กลับมารับการดูแลรักษาที่บ้าน นับแต่วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๐๗ จนถึงวาระสุดท้าย ได้ถึงแก่กรรมอย่างสงบ ณ บ้านพักหลังโรงเรียนศึกษานารี จังหวัดธนบุรี เมื่อวัน ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๘ เวลาประมาณ ๑๑ นาฬิกา คำนวณอายุได้ ๗๙ ปี บริบูรณ์

นางชลาไชยไกยกล เป็นผู้ยึดมั่นในพระธรรมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จนแน่ใจได้ว่าถึงซึ่งพรหมวิหาร ๔ ประการ อันได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ขอให้กุศลบุญราศีทักษิณานุปทานที่บำเพ็ญมา จงบันดาลให้ดวงวิญญาณของนางชลาไชยไกยกลประสบแต่อิฏฐมนุญผลและสุขสมบัติในสัมปรายภพ เทอญ.

ในการเรียบเรียงหนังสือนี้ ผู้เขียนในนามบุตรและธิดานางชลาไชยไกยกล ขอแสดงความขอบพระคุณเป็นอย่างสูงแด่คุณหญิงโกมารกุลมนตรี ซึ่งได้กรุณาให้ร่างประวัติของสกุลคราน์นท์ ที่ท่านเจ้าคุณโกมารกุลมนตรีเขียนไว้ มาประกอบการเขียนประวัติของคุณแม่ และยังได้กรุณาให้นำเรื่องสุบินนิมิต และคติเทศคำกลอนของพระยาโกมารกุลมนตรี มาลงพิมพ์เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่นางชลาไชยไกยกล (ชด บุนนาค) ณ โอกาสนี้ ทั้งนี้หากมีการผิดพลาดบกพร่องด้วยประการใดก็ดี ผู้เขียนขอน้อมรับไว้ทั้งสิ้น และหวังว่าท่านผู้อ่านทั้งหลายจะได้โปรดอภัยให้ด้วย.

ผู้สืบสกุลนครานนท์ สายของนางชลาไลยไกยกล (ชด บุนนาค)

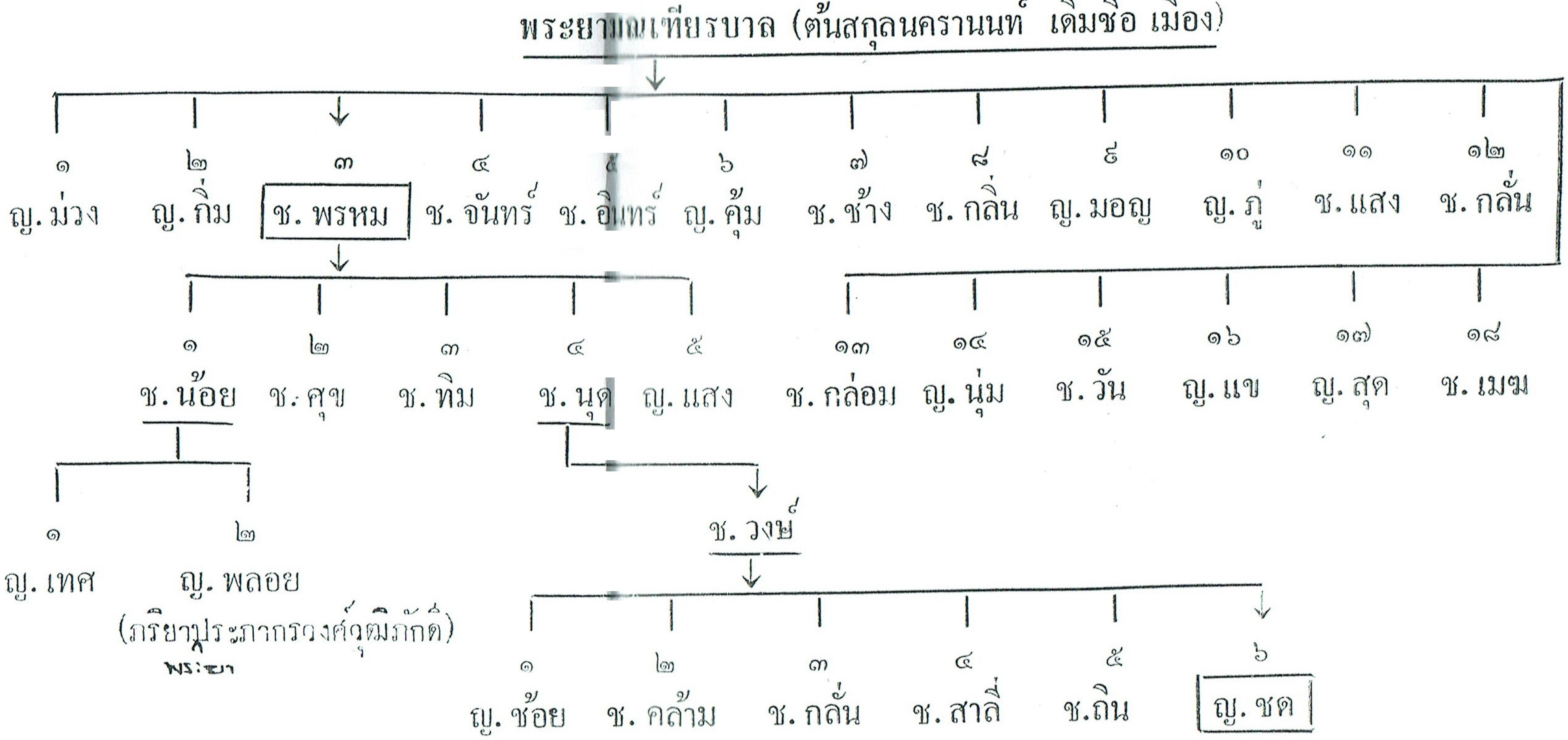

สุบินนิมิตร์

ของ

พระยาโกมารกุลมนตรี

มหาสุบิน

ในบรรดาหนังสือเก่า ๆ ของไทย คำกลอนเรื่องพุทธทำนาย เป็นเรื่องหนึ่งที่น่าอ่าน เพราะเป็นบทประพันธ์ที่ดี ทั้งในทางความรู้ทางสำนวนกลอน และทางสำนวนความ คำกลอนนั้นในเวลานี้มีอยู่น้อยฉบับ หาอ่านได้ยาก น่าจะรักษาของเก่าไว้มิให้สูญ ได้ตั้งใจมานานแล้วว่าจะพิมพ์ขึ้นให้ได้อ่านกันแพร่หลาย บัดนี้เป็นโอกาสที่จะพิมพ์ได้ เพราะคำกลอนนั้นเหมาะที่สุดที่จะอยู่ในภาคต้นของสมุดสุบินนิมิตร์นี้ แต่เมื่อจะพิมพ์ขึ้นแล้ว ก็ควรมีคำอธิบายเป็นเครื่องประดับความรู้ด้วย เพราะคำกลอนนั้นเริ่มเรื่องสั้น ๆ เพียงว่า พระพุทธเจ้าประทับอยู่ในเมืองสาวัตถี ณ เชตวันมหาวิหาร พระเจ้าปัตเถวนเสด็จไปเฝ้า กราบทูลว่ามีความทุกข์ในพระราชหฤทัย เพราะทรงสุบินแปลก ๆ ถึง ๑๖ ประการ แล้วเล่าสุบินนั้นถวาย ขอให้พระพุทธเจ้าทรงทำนาย พระ-พุทธเจ้าก็ทรงพระกรุณาทำนายสุบินนั้นเรียงเป็นข้อ ๆ ถ้าพิมพ์ขึ้นแต่คำกลอนก็จะได้ตัวเรื่องเพียงเท่านี้ ผู้ที่ไม่ทราบต้นสายปลายเหตุ ก็จะ

ไม่ทราบอยู่นั่นเอง เพื่อความละเอียดและชัดเจน จะดำเนินความเรื่องนี้ เริ่มด้วยชาติและภาษาของมนุษย์ในทวีปอาเซีย

ทวีปอาเซียเป็นบ่อเกิดแห่งศาสนาของโลก มนุษย์ซึ่งอยู่ในทวีปนี้ในชั้นเดิมแบ่งตามชาติและภาษาออกได้เป็นสามพวก คือ เส็มติกพวกหนึ่ง ตูเรเนียนพวกหนึ่ง อารยันพวกหนึ่ง

ภาษาเส็มติกเป็นแม่ของภาษาอารบิค สิเรียน โฟนิเซียน ฮีบรู เบบิโลเนียน และแอสสิเรียน เดี๋ยวนี้

พวกตูเรเนียน มีภูมิลำเนาอยู่ตามไหล่เขากลางทวีปอาเซีย ซึ่งเป็นเทือกจากตอนเหนือทะเลสาปอารัลไปจนแดนมองโกเลีย คนพวกนี้มาทางทิศตะวันตกเป็นชาติไซเทียนบรรพชนของชาวยุโรป ปัจจุบันคือเติกส์ ฮุงกาเรียน และฟินน์ มาทางทิศตะวันออกเป็นมองโกเลียน ซึ่งในชั้นเดิมตั้งภูมิลำเนาตามลำแม่น้ำเหลือง และสืบมาเป็นพลเมืองจีนบัดนี้ พวกตูเรเนียนนี้ ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ได้เข้าไปในประเทศอินเดีย ซึ่งเป็นดินแดนอันกว้างใหญ่ มีภูเขาสูงและทะเลล้อมเป็นเขตต์ประหนึ่งว่าธรรมชาติมุ่งหมายจะกันไว้เป็นส่วนหนึ่งต่างหากจากดินแดนอื่น ๆ ในอาเซีย สมเรียกว่าทวีปมากกว่าประเทศ พวกตูเรเนียนเข้าไปทางบึนจาบพวกหนึ่ง เข้าทางซอกเขาหิมาลัยด้านตะวันออกพวกหนึ่ง คนพื้นเมืองเดิมซึ่งพวกนี้ขับไล่ออกไปนั้น เรียกกันว่าโกลาเลียน ซึ่งสืบเชื้อมาเป็นพลเมืองของโชตนาคะปุระในขณะนี้ พวกตูเรเนียนมาได้ชื่อในอินเดียว่าดราวิเดียน ภาษาของพวกนี้คือ ภาษา ทมิฬ ตะลุกุ มลาบาร์ ฯลฯ

พวกอารยันนั้น ภูมิกำเนิดตามลำน้ำออกซุสอยู่ ซึ่งเลยราบ

สิ่งป่ามีระและภูเขาฮินดูกูศ จากที่นั่นในชั้นเดิมพวกนี้บ่าออกไปสองทาง คือ ทางตะวันตกเฉียงเหนือบ่าเข้าไปในยุโรป ทางตะวันตกเฉียงใต้บ่าเข้าไปในเปอร์เซียและอินเดีย

ภาษาของพวกอารยันในยุโรปนั้น ถูกเลิกถอนเปลี่ยนสับมาหลายครั้งหลายหน จนแม่ภาษากลายรูปออกเป็นหลายภาษา เช่น เคลติก เฮลลินิก อิตาลิก สโลวานิก และ ติวโตนิก เป็นต้น ส่วนทางตะวันตกเฉียงใต้ก็มาเกิดภาษาอิราเนียนในเปอร์เซียและอินดิก ในอินเดีย ภาษาอิราเนียนนั้นต่อมาภายหลังเรียกกันว่าภาษา ซานด์ หรือเซนด์ ในอินเดียนั้นพวกอารยันกระจายออกไปเป็นคราว ๆ ครั้งแรกข้ามแดนปันจาบแล้วไปตามลำแม่น้ำคงคา และครั้งสุดท้ายลงทางใต้เข้าไปในแดนเดคคัน (ทักษิณ) ภาษาของพวกนี้คือภาษาสันสกฤต (ซึ่งแปลว่า ขัดเกลาแล้วคือ บริสุทธิ์) เป็นภาษาพระเวทและหนังสือศักดิ์สิทธิ์อื่น ๆ ของพวกพราหมณ์ กาลล่วงมาหลายร้อยปีเข้า ภาษาอื่นเกิดจากสันสกฤตมากขึ้น ในที่สุดเลิกพูดแม่ภาษากันเลย เว้นแต่พวกพราหมณ์ซึ่งยังต้องศึกษาอยู่ ภาษาต่าง ๆ หลายภาษาที่พวกอารยันใช้พูดกันนั้น เรียกกันว่า ปรากฤต (แปลว่า ภาษาธรรมชาติ หรือภาษาที่ไม่ได้ขัดเกลา)

ในชั้นเดิมที่พวกอารยันเข้าอยู่ในอินเดียนั้น ก็ตั้งภูมิลำเนากันเป็นกลุ่มน้อย ๆ นานมาเมื่อรวบรวมกันเข้าเป็นปึกแผ่นได้แล้ว ได้แบ่งดินแดนที่ครอบครองนั้นออกเป็นแคว้น ๆ และแคว้นที่ใหญ่และสำคัญในตอนแรกมี ๔ คือ โกศล มคธ วังสะ อวันติ แคว้นโกศลซึ่งเมืองอโยธยาเป็นราชธานีมีอำนาจมาก และรุ่งโรจน์ในสมัยท้าวทศรถ ชนก

ของรามจันทร์ (ซึ่งในรามเกียรติเรียกว่าพระราม) ท้าวทศรถเป็นเจ้าแผ่นดินองค์ที่ ๕๖ ของสุริยวงศ์ ซึ่งอ้างว่าสืบมาจากราชมนู (มนุษย์คนแรกของโลก) ต่อมาราชาแคว้นนี้ย้ายมาตั้งราชธานีอยู่ที่เมืองสาวัตถี แคว้นโกศลมีอาณาเขตกว้างขวางมาก และพลเมืองพูดกันหลายภาษา ยากแก่การปกครอง ความจำเป็นในการใช้ภาษาใดภาษาหนึ่งเป็นภาษากลางให้เข้าใจทั่ว ๆ กันเกิดขึ้น ในที่สุดตกลงเลือกเอาภาษาที่ใช้ในราชสำนักของกรุงสาวัตถีเป็นภาษากลาง และภาษานั้นชื่อว่า ปาลิ

ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดีย มีพวกอารยันพวกหนึ่งเรียกว่าพวกศากยะ ครองดินแดนภาคตะวันออกของแม่น้ำคงคา พระราชาทรงพระนามสุทโธทนะ มเหษีทรงพระนามว่า มายา มีโอรสทรงพระนาม สิทธัตถ์ เมื่อพระชนมายุได้ ๒๙ ปี พระสิทธัตถ์ทรงสละสมบัติโลกออกผนวชพากเพียรหาโพธิญาน อยู่ตามป่าตามเขารอบ ๆ กรุงราชคฤห์ราชธานีของแคว้นมคธ ทรงพากเพียรอยู่ ๖ ปี จึงสำเร็จสมประสงค์ที่ใกล้คะยา ซึ่งอยู่ห่างราชคฤห์ราว ๔๘ กิโลเมตร์ เมื่อพระสิทธัตถ์ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้านั้น พระราชาองค์สุดท้ายของสุริยวงศ์สวรรคตแล้ว พระสมณโคดม ซึ่งโดยพระชาติเป็นชาวโกศล จะประกาศสาสนา ทรงเห็นภาษาปาลิเป็นภาษาที่ใช้แพร่หลายในแคว้นนั้นอยู่แล้ว จึงประกาศสาสนาของพระองค์ด้วยภาษาปาลิ เหตุนี้ภาษาปาลิจึงเป็นภาษาของพระพุทธศาสนา

คำปาลินี้แปลกันเป็น ๓ ความ แปลว่าเส้นก็ได้ แถวก็ได้ กฎหรือกฎหมายก็ได้ คำนี้มาถึงเมืองไทยกลายเป็นบาลี และภาษาปาลินี้ใน

ตอนหลังบางทีก็เรียกว่า ภาษามคธ ที่เรียกดังนั้นเพราะบาลีเป็นภาษาที่ใช้ในราชสำนักของพระเจ้าอโศก ผู้ซึ่งครองทั้งแคว้นโกศลและแคว้นมคธ

เขียนเรื่องชาติและภาษาของพวกอารยันมาถึงตอนนี้ อดนึกขำไม่ได้ว่าที่ไทยเราเรียกตัวเองว่า อารยชน เพราะในแง่ประวัติศาสตร์ดังที่ปรากฏมาข้างต้นแล้ว เราสืบเชื้อมาจากตูเรเนียน ไม่ใช่จากอารยัน ในแง่อักษรศาสตร์ คำ อารยก ของสันสกฤตแปลว่า ปู่ หรือตา หรือบุคคลที่ควรเคารพ และคำอริยของบาลีแปลว่า ผู้พ้นไปจากข้าศึก เพราะฉะนั้น ในพุทธศาสนาเขาจะเรียกใครว่า อริย ก็ต่อเมื่อเขาแน่ใจว่า ผู้นั้นบรรลุมรรคผลแล้ว คือไปจากกิเลศซึ่งเป็นข้าศึกแล้ว

เมืองสาวัตถีนั้น ยังค้นคว้ากันไม่ได้ว่าอยู่ตรงไหนแน่ แต่เชื่อกันว่าอยู่ในแถบกลุ่มเขาเตี้ย ๆ แคว้นเนปาล ในสมัยพุทธกาลอันเดิมมีเมืองสำคัญใหญ่ ๆ อยู่ ๖ เมือง และสาวัตถีเป็นเมืองหนึ่งของเมืองทั้ง ๖ นั้น พระราชาผู้ครองสาวัตถีสมัยนั้น ทรงพระนามท้าวปเสนทิโกศล ในเมืองนี้มีมหาเศรษฐีคนหนึ่งชื่อ อนาถบิณฑิก เลื่อมใสในพระพุทธองค์และพุทธศาสนา ได้บริจาคทรัพย์เป็นจำนวนมากสร้างอารามขึ้นถวายพระพุทธเจ้า ให้ประทับในฤดูฝน อารามนั้นชื่อเชตวัน เพราะเหตุเป็นที่ประทับแห่งหนึ่งของพระพุทธองค์ สาวัตถีจึงมีชื่อปรากฏเนือง ๆ ในชาดกและในสูตรต่าง ๆ พระเทวทัตซึ่งเป็นทั้งพระญาติและสาวก แต่จองล้างจองผลาญพระพุทธเจ้านั้น ก็ว่ามาถูกธรณีสูบใกล้สาวัตถีนี้ นัยหนึ่งว่าพระเทวทัตในตอนหลังรู้สึกความชั่วของตนขึ้นมา จะมาเฝ้าขอประทานโทษ และอีกนัยหนึ่งซึ่งเป็นนัยใหม่ว่า ที่พระเทวทัตจะมา

เฝ้านั้น เพื่อจะฆ่าพระพุทธเจ้าให้จงได้ เพราะมาครั้งสุดท้ายนี้ มียาพิษซ่อนมาในเล็บด้วย อย่างไรก็ตาม เมื่อธรณีจัดการสูบเอาพระเทวทัตไปเสียก่อนได้เฝ้าแล้ว ก็ไม่มีใครจะเดาได้ว่า พระเทวทัตจะเฝ้าพระพุทธเจ้าด้วยความประสงค์ชนิดใด

คำกลอนเรื่องพุทธทำนายนั้น ผู้แต่งเอาเค้ามาจากมหาสุบินชาดก อันเป็นเรื่องหนึ่งในเอกนิบาตชาดก เรื่องในมหาสุบินชาดกนั้นว่า เมื่อพระพุทธเจ้าประทับ ณ เชตวันมหาวิหารในกรุงสาวัตถีคราวหนึ่ง ท้าวปเสนทิ ผู้ครองกรุงสาวัตถีอันเป็นราชธานีของแคว้นโกศล ทรงพระสุบิน ๑๖ ข้อ เป็นสุบินที่แปลกประหลาด ได้ทรงเล่าสุบินนั้น ให้ท่านผู้มีความรู้วิเศษต่าง ๆ ในราชสำนักทำนาย พวกปุโรหิตาจารย์ลงความเห็นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ว่าพระสุบินบ่งชัดว่าพระเคราะห์ร้ายแสนสาหัส ต้องสะเดาะพระเคราะห์ด้วยพิธีบูชายัญ ท้าวปเสนทิตกพระราชหฤทัย มีพระบรมราชโองการให้เตรียมการพิธีตามคำแนะนำของนักปราชญ์เหล่านั้น อันพิธียัญนั้นเป็นพิธีซึ่งต้องเอามนุษย์มาเผาทั้งเป็นบูชาพระผู้เป็นเจ้าบนสรวงสวรรค์ วอนให้ช่วยเบี่ยงบ่ายบัดเป่าเอาเคราะห์ชั่วร้ายไปเสียให้พ้น ท้าวปเสนทิเสด็จขึ้นข้างในตรัสแก่พระอัครมเหษีเรื่องพระราชวิตกในพระสุบินและเรื่องจะตั้งพิธียัญ นางมัลลิกาเทวีอัครมเหษีกราบบังคมทูลว่า ยังไม่ควรรีบร้อนตั้งพิธีนั้น ในขณะนี้สมเด็จพระบรมครูก็ประทับอยู่ในเมืองเรา น่าจะเสด็จไปเฝ้าเล่าพระสุบินถวาย ขอให้ทรงทำนาย ถ้าหากจะมีเหตุร้ายแรงเกิดขึ้นก็อาจทรงแนะวิธีแก้ไขหรือผ่อนหนักให้เป็นเบาได้อย่างละมุนละม่อม ไม่ต้องถึงแก่ฆ่าผู้เผาคนอันเป็นวิธีที่โหดร้าย พระมหาราชาได้พระราชสติ

จึงเสด็จไปเฝ้าพระพุทธเจ้า และกราบทูลความตามคำแนะนำของพระอัครมเหษี สมเด็จพระบรมศาสดาก็โปรดทำนายว่าเหตุร้ายนั้นจะมีจริง แต่ไม่ใช่มีแก่พระองค์และแว่นแคว้นของท้าวปเสนทิ เหตุร้ายจะมีแก่สัตว์โลกทั่วไปและมีในกาลภายหน้า แล้วทรงทำนายว่าฝันว่ากระไร ได้แก่เหตุการณ์อย่างใดโดยละเอียดทั้ง ๑๖ ประการ

ใจความในต้นเรื่องของมหาสุบินชาดกมีอยู่เพียงที่กล่าวมานี้ เมื่อชาดกนั้นมาถึงเมืองไทยชื่อท้าวปเสนทิกลายเป็นปะเถวนแล้วเปลี่ยนเป็นบัตเถวน เดิมนึกไม่ออกว่ากลายอย่างไกล ๆ เช่นนี้ได้อย่างไร ต่อเมื่อไปพบในตำราทำนายฝัน ซึ่งผู้แต่งสะกดชื่อพระราชาองค์นี้ว่าปเสว-นะทิโกศล เอา ว. ใส่เข้าไปกลาง เสน จึงพอเดาได้ว่า ตำรานั้นเป็นต้นเหตุ ส. กลายเป็น ถ. ทำนองเดียวกับคำสะพานเป็นตะพานของภาษาไทยนั่นเอง

พุทธทำนายคำกลอน

ปางพระองค์ชินวงศ์จอมไตร ทรงอาศัยสาวัตถีบุรีสถาน
ภิกษุสงฆ์สองหมื่นเป็นบริวาร ทรงสำราญพระหฤทัยในเชตุพน
กรุงกษัตริย์บัตเถวนไปทูลถาม ด้วยข้อความนิมิตรคิดฉงน
อภิวาทเบื้องบาทพระยุคล แล้วทูลฝันแต่ต้นไปจนปลาย
สมเด็จพระชินศรีโมฬีโลก จึงดับโศกกรุงกษัตริย์ให้เสื่อมหาย
แย้มพระโอษฐ์โชติช่วงวิเชียรพราย ฉายแสงพระเขี้ยวแก้วอยู่แวววาว
สว่างวับจับคันธกุฎี รัศมีเป็นเกลียวสีเขียวขาว

ทั้งนิลแนมแกมหงส์เป็นวงวาว　　และแดงขาวเหลืองเป็นจรงค์พราย
ข่มสีรัศมีพระสุริยง　　พุ่งจากโอษฐ์พระองค์เป็นช่อฉาย
เผยพุทธบรรหารประทานทาย　　ว่าอันตรายมิได้มีแก่บพิตร
จะได้แก่ศาสนาตถาคต　　กำหนดสองพันเศษสังเกตกิจ
ราษฎรจะร้อนดั่งไฟพิษ　　วิปริตทุกอย่างต่าง ๆ เป็น
　　หนึ่งฝันว่าโคทั้งสี่มีกำลัง　　แล่นประดังโดยทิศนิมิตรเห็น
จะชนกันแล้วหันห่างกระเด็น　　ต่างหลีกลี้หนีเร้นไปลับตัว
อภิปรายทายว่าฤดูฝน　　เมฆมนมืดมิดทุกทิศทั่ว
ดั่งจะปรายสายพิรุณขุ่นเขียวมัว　　วายุพัดกลัดกลั้วละลายไป
จะลำบากยากใจแก่ไพร่พล　　ด้วยฝนไม่ตกมาในนาไร่
ต้นข้าวเต้าแตงเหี่ยวแห้งไป　　ผลไม้ม่วงปรางจะบางเบา
ข้าวจะยากหมากแพงทุกแหล่งหล้า　　ฝูงประชาแค้นคับลงอับเฉา
ด้วยมนตรีโมหาปัญญาเยาว์　　ลำเอียงเอาอามิษไม่คิดธรรม์
　　หนึ่งฝันว่าไม้รุ่นเจริญผล　　ดูวิกลเหมือนไม้ใหญ่ในไพรสัณฑ์
มิดำรัสตรัสทายทำนายพลัน　　ภายหน้านั้นเหล่าหญิงจะทิ้งราว
จะคบชู้สู่หาสมาคม　　เสพย์สมกันแต่แรกเพิ่งรุ่นสาว
กุมารีจะมีบุตรแต่รุ่นราว　　อายุไม่ยาวยากเย็นด้วยเข็ญมี
　　หนึ่งฝันว่าแม่โคคาวิน　　วอนขอนมลูกกินน่าบัดสี
อภิปรายทายว่านิมิตรนี้　　ไปภายหน้าจะมีเป็นแน่นอน
พ่อแม่แก่ชะรามาหาบุตร　　ด้วยสิ้นสุดข้าวปลาและผ้าผ่อน
ต้องมายอบปลอบขอเฝ้าง้องอน　　มันขอดข้อนสำทับให้อับอาย
หยาบช้าต่อบิดาชนนี　　พาทีให้เคืองช้ำทำฉลาย

มิได้มีหิริโอตัปปะอาย　　หยาบคายขี่ข่มด้วยลมพาล
　　หนึ่งฝันว่าโคใหญ่เคยไถนา　　ไม่นำพาปล่อยทิ้งจากสถาน
เอาลูกโคเทียมไถเข้าใช้การ　　ไม่เคยงานเสียรอยย่อยยับไป
เดินแตกแยกข้ามคันนาหนี　　ไม่รู้ในท่วงทีท่านองไถ
มีพุทธบรรหารว่านานไป　　นเรศรไท้ท้าวพระยาทุกธานี
จะคบคนพาลาปัญญาหยาบ　　บ้าบาปหนุ่มคนองให้ครองที่
นับถือว่าซื่อสุจริตดี　　ได้ทีพวกอุทามก็ลามลวน
ถึงได้เป็นเสนาปฤกษาความ　　ทำวู่วามตามศักดิ์แล้วหักหวน
ชอบผิดมิได้คิดที่ข้อควร　　เอาแต่ส่วนสินบนคนเชิญใจ
　　หนึ่งฝันว่าม้านั้นสองปาก　　เห็นหญ้าอยากปากอ้าน้ำลายไหล
บุรุษสองปองป้อนจนอ่อนใจ　　หยิบหญ้ายื่นส่งให้ไม่เว้นวาย
มีพระพุทธฎีกาพยากรณ์　　ผู้ตัดรอนความราษฎร์สิ้นทั้งหลาย
จะรวบรวมกันกินทั้งสองฝ่าย　　แนะนำให้ท้ายโจทก์จำเลย
กินพลางทางข่มด้วยลมลวง　　เหนี่ยวหน่วงถามทิ้งแล้วนิ่งเฉย
บ้างอาศัยใช้การจนนานเลย　　ความก็เกยแห้งร้างอยู่ค้างปี
　　หนึ่งฝันว่าสุวรรณภาชน์ทอง　　สุนัขปองขึ้นนั่งน่าบัดสี
เอื้อนพระโอษฐ์โปรดพุทธวาที　　ว่าพาลาจะได้ที่เสนานาย
จะหยิ่งยศมาลัมทับไม่นับปราชญ์　　เสพสังวาสคบพาลสมานหมาย
เหมือนขมิ้นขยำน้ำปูนละลาย　　ทั้งไพร่นายจะคนองลำพองพาล
　　หนึ่งฝันว่ามีผู้ฟั่นเชือกหนัง　　อยู่เคหังเพิงพะในสถาน
ปลายเชือกเลือกห้อยลงย้อยยาน　　สุนัขนอนใต้ร้านกัดกินไป
ยิ่งฟั่นก็ยิ่งสิ้นไปหมดสิ้น　　หายติดลงถึงดินนั้นได้ไม่

พระโลกุตมาจารย์บรรหารไว้ ว่านานไปจะเห็นที่เชิญมี
ชายหาลาภสการมาบ้านเรือน หญิงเบือนบากบ่ายจำหน่ายหนี
แสร้งอนซ่อนทรัพย์ดื้ออัปรีย์ ข่มขี่หยาบคายให้ชายกลัว
ทำยอกยักลักทรัพย์ส่งให้ชู้ ตะแคงค้อนข่มขู่ข่มเหงผัว
ชายเขลาเมารักสมัครมั่ว เห็นผัวกลัวกลับข่มให้สมใจ

หนึ่งฝันว่าประชาชนนั้นขนน้ำ ช่วยกันปล้ำเทส่งลงตุ่มใหญ่
ตุ่มน้อยร้อยพันเรียงกันไป หามีใครเทใส่แต่สักคน
พระวรญาณโปรดประทานปกาศิต แนะนิมิตรทายเชิญให้เห็นผล
ว่าภายหน้าเสนาเป็นนายพล ราษฎร์จะปล้นทรัพย์ใส่ในตุ่มโต
ยิ่งมีก็ยิ่งได้ออกเหลือล้น ยิ่งยากจนยับหนักลงอักโข
จะรุ่งงานตระการหน้าแต่พาโล ที่ซื่อก็โซดังตุ่มน้อย

หนึ่งฝันว่าเห็นสระปทุมา มีหมู่กุ้งกุมภามัจฉาหอย
วาริรอบขอบใสมิใช่น้อย กลางกลับถ่อยข้นขุ่นสนุ่นมี
พระวรญาณบรรหารให้เห็นเหตุ ว่าประเทศที่สุขเกษมศรี
กษัตริย์ทรงสืบวงศ์ประเพณี เป็นบุรีที่ประชุมประชากร
จะแรมร้างว่างราเป็นป่าแขม ทั้งคาแฝกแซกแซมขึ้นสลอน
ทางชลวิถีกลายเป็นชายดอน ราษฎร์จะร้อนแรมสุขทุกเดือนปี
ด้วยว่ากรรมแห่งสัตว์วิบัติเป็น ไม่เคยเห็นก็เห็นไปถ้วนถี่
น้ำกลางขุ่นข้นคือมนตรี จะย่ำยีบีฑาประชาชน
จะรุกรานแก่ไพร่ใช้ระดม คิดขี่ข่มเอาทรัพย์อยู่สับสน
ทั้งในเดือนนอกเดือนใช้เปื้อนปน สุดจะทนจะทานด้วยการรุม
การหลวงแล้วก็ให้ทำการนาย พวกไพร่ราษฎร์พลัดพรายเข้าส้องสุม

จะหลบลี้หนีหน้าเข้าป่าชุม ประคองคุมพวกเข็ญค่อยเย็นใจ
หนึ่งฝันว่าคนหนึ่งนั่งหุงข้าว หม้อเดียวเล่าหลากล้นพ้นวิสัย
บ้างดิบบ้างสุกระคนปนกันไป บ้างเปียกบ้างไหม้ไม่มีดี
พระแย้มโอษฐ์ โปรดพุทธฎีกา ว่าเทพารักษาบุรีศรี
พระเสื้อเมืองทรงเมืองเรืองฤทธิ์ ประเพณีพลาดเพลี่ยงไม่เที่ยงทัด
เทวันอันรักษาศาสนา จะรักษาแต่คนที่อสัจ
ผู้มีศีลก็จะเสียศีลาวัฒน์ มิตรรักจักตัดความรักตน
ฝูงราษฎร์จะอาพาธเจ็บไข้ เกิดมรณะภัยทุกแห่งหน
ประเพณีปีเดือนจะเบือนปน ฤดูฝนหนาวร้อนจะผ่อนไป
หนึ่งฝันว่าเห็นแก่นจันทน์แดง ราคาแพงเลิศล้ำในต่ำใต้
ชายเขลาเอามาไม่แจ้งใจ เอาไปแลกนมโคเสียง่ายดาย
ทรงพระพุทธทำนายภิปรายโปรด ภายหน้าโสดหมู่สงฆ์ สิ้นทั้งหลาย
จะแนะนำพระธรรมอันเพริดพราย เที่ยวเร่ขายแลกทรัพย์มาซื้อกิน
ไม่อดสูดูร้ายละอายบาป นิยมหยาบเอื้อมอาจประมาทหมิ่น
ก่อกรรมทำตนให้มลทิน เหมือนหนึ่งกินยาตายไม่หมายเป็น
หนึ่งฝันว่าน้ำเต้านั้นจมชล ดูวกลไม่เคยพบประสบเห็น
พุทธบรรหารว่านานไปจะเป็น ที่ข้อเข็ญของสัตว์ วิบัติมี
นักปราชญ์ ผู้รู้ธรรมจะต่ำต้อย พาลาลอยเฟื้องฟูชูศักดิ์ศรี
ผู้พงศาตระกูลประยูรมี จะลับลี้เสื่อมสูญประยูรยศ
คนพาลจะรานเริงบรรเทิงหน้า เจรจาผิดธรรมไปจนหมด
ใครปลอกปลิ้นลิ้นลมเป็นคมคด รู้โป้ปดกลอกกลับจึงนับกัน
หนึ่งฝันว่าศิลานั้นลอยน้ำ ประหลาดล้ำหลากใจที่ในฝัน

พระทรงญาณบรรหารให้เห็นผลัน ภายหน้านั้นผู้มีศักดิ์จะรักพาล
จะยกย่องหมู่ชาติอันต่ำช้า เป็นเอกอัครเสนาในสถาน
ให้ยศศักดิ์สืบสายเป็นนายการ ได้ที่พวกพาลสำราญใจ
หนึ่งฝันว่าเห็นกบขบงูร้าย กัดตายล้วงกินจนสิ้นไส้
พระแย้มโอษฐ์โปรดภิปรายทำนายไป ภายหน้าไซร้หญิงพาลจะรานชาย
จะขี่ข่มด้วยลมลิ้นให้ผัวกลัว จะใช้ผัวเทียมทาสดั่งมาดหมาย
ผัวสมานน้ำใจมิให้ระคาย หญิงร้ายยิ่งลามคำรามรน
หนึ่งฝันว่าพระยาเหมราช เข้าปนฝูงกากาจน่าฉงน
แล้วเคารพนบนอบยอมยอบตน เข้าระคนคบค้ากับกาพาล
สมเด็จพระสรรเพ็ชญ์โมฬี เผยพุทธวาทีทรงบรรหาร
ว่าผู้มีตระกูลจะบันดาล คนพาลจะย้ายผู้ปรีชา
สันดานทาษชาติต่ำจะได้ดี จะข่มขี่ผู้มีซึ่งพงศา
คนปราชญ์จะหลีกตัวกลัววาจา พวกพาลาได้ที่ไม่มีอาย
หนึ่งฝันว่าเนื้อสมันนั้นไล่เสือ พยัคฆ์เบื่อเบือนหน้าเข้าป่าหาย
มีพระพุทธบรรหารประทานทาย ว่าสานุศิษย์ทั้งหลายจะสู้ครู
จะหักหาญผู้ใหญ่ให้เป็นน้อย สำทับถ้อยขี่ข่มคารมขู่
ยกย่องกายหมายประกวดอวดอ้างรู้ จะหลบหลู่ซ้ำด้วยคำพาล
สงฆ์ทรงศีลบริสุทธิ์จะซุดเศร้า ผู้เป็นเจ้าหลีกสิ้นจากถิ่นฐาน
ซึ่งบพิตรนิมิตรสิบหกประการ ไม่มีเหตุเพทพาลแก่พระองค์
จะได้แก่โลกทั้งหลายในภายหน้า จำไว้พิจารณาอย่าลืมหลง
จะเสื่อมสูญเมธีกวีวงศ์ และฝูงหงส์พงศ์ประยูรตระกูลพราหมณ์
จะเฟื่องฟูเชยชมนิยมหยาบ แบกแต่บาปหาบนรกยกขึ้นหาม

กองกรรมจะนำสนองตาม จดลงหนังสุนัขถามเมื่อยามตาย
พระไตรรัตน์จะวิบัติหม่นมัวหมอง ไม่ผุดผ่องแผ้วผาดสะอาดฉาย
ศักราชคำรบนั้นสองพันปลาย จะต้องพุทธทำนายไว้แน่เอย ฯ

คำกลอนเรื่องพุทธทำนายนี้ ไม่ปรากฏว่าใครเป็นผู้แต่ง แต่สำนวนบอกลักษณะของผู้แต่งให้เราทราบบางประการ คือ

๑. ผู้แต่งเป็นผู้ชอบบทกลอนและเคยแต่งมาก มีอยู่มากแห่งที่แต่งอย่างไพเราะ ชนิดที่คนไม่ชำนาญจะแต่งให้เพราะอย่างนั้นไม่ได้ ความบางแห่งชวนให้นึกสงสัยว่าอาจเป็นผู้ที่เคยเล่นแต่งเพลงยาว

๒. ผู้แต่งถึงชำนาญการแต่งกลอน ก็ชำนาญเพียงชั้นกลอนตลาดและไม่ถึงเป็นกวี เพราะการแต่งนั้นพยายามใช้สัมผัสที่สะดวกแก่ตน สัมผัสกลอนจึงคล้าย ๆ กันแทบทุกข้อ อีกประการหนึ่งถึงแต่งไพเราะหลายแห่ง แต่ที่ตะกุกตะกักใช้คำไม่เหมาะก็มีอยู่บางแห่งเหมือนกัน

๓. ผู้แต่งเป็นผู้ที่สนใจกับหนังสือธรรมะและคงเป็น "คนเข้าวัด" ถ้าไม่ได้บวชเรียนบ้างเองก็คงเป็นผู้ที่ได้วิสาสะกับผู้รู้ ได้พูดได้ฟังมาก เพราะบท กลอนนั้นได้เนื้อความ ตรงกับ ความในมหา สุบิน ชาดกมาก ทีเดียว

๔. ผู้แต่งถึงมีความรู้ในชาดกเรื่องนี้มาก แต่ก็ไม่ใช่นักศึกษา เพราะมีในที่บางแห่งซึ่งแปลไม่ตรง เช่นฝันประการที่ ๑๓ ซึ่งแต่งว่า "หนึ่งฝันว่าศิลาลอยน้ำ" คำบาลีในมหาสุบินชาดกนั้นว่า "มหนฺตา กูฏาคารปฺปมาณา ฆนสิลา นาวา" แปลว่า เรือหินทึบลำใหญ่เท่าเรือนมียอด อีกแห่งหนึ่งในสุบินประการที่ ๑๖ แต่งว่า "หนึ่งฝันว่าเนื้อสมัน

นั้นไล่เสือ" คำบาลีในชาดกใช้ เอฬก ซึ่งแปลว่าแกะหรือแพะไม่ใช่เนื้อสมัน

ในการค้นหนังสือต่าง ๆ เพื่อเขียนเรื่องนี้ ได้พบกลอนเข้าอีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งข้าพเจ้าเห็นสมควรจะนำมารวมพิมพ์ไว้ในสมุดเล่มนี้ บทกลอนนั้นเป็นคำทำนาย ชาตาของกรุงศรีอยุธยา ดังต่อไปนี้

"เพลงยาวพยากรณ์กรุงศรีอยุธยา"

จะกล่าวถึงกรุงศรีอยุธยา เป็นกรุงรัตนราชพระศาสนามหาดิเรก อันเลิศล้น เป็นที่ปรากฏรจนา สรรเสริญอยุธยาทุกแห่งหน ทุกบุรีสีมามณฑล จบสกลลูกค้าวานิช ทุกประเทศสิบสองภาษา ย่อมมาพึ่งกรุงศรีอยุธยาเป็นอัคคะนิจ ประชาราษฎร์ปราศจากไภยพิศม์ ทั้งความวิกลจริตและความทุกข์ ฝ่ายองค์พระบรมราชา ครองขันทสีมาเป็นศุข ด้วยพระกฤษฎีกาทำนุก จึ่งอยู่เย็นเป็นศุขสวัสดิ์ เป็นที่อาไศรยแก่มนุษย์ในใต้หล้า เป็นที่อาไศรยแก่เทวาทุกราศี ทุกนิกรนรชนมนตรีคะหะบดีชีพราหมณ์พฤฒา ประดุจดังศาลาอาไศรย ดังหนึ่งร่มพระไทรอันชาชา ประดุจหนึ่งแม่น้ำพระคงคา เป็นที่สิเนหาเมื่อกันดาร ด้วยพระเดชเดชาอานุภาพ อาจปราบไภยรีทุกทิศาน ทุกประเทศเขตขันฑ์บันดาน แต่งเครื่องบัณณาการมานอบนบ กรุงศรีอยุธยานั้นสมบูรณ์เพิ่มภูญด้วยพระเกียรติยศคะจรจบ อุดมบรมสุขทั้งแผ่นภพ จนคำรพศักราชได้สองพัน คราทีนั้นฝูงสัตว์ทั้งหลาย จะเกิดความอันตรายเป็น

แม่นมั่น ด้วยพระมหากระษัตรมิได้ทรงทศมิตราชธรรม จึ่งเกิดเข็ญเป็นมหัศจรรย์สิบหกประการ คือเดือนดาวดินฟ้าจะอาเพด อุบัติเหตุเกิดทั่วทุกทิศาน มหาเมฆจะลุกเป็นเพลิงกาล เกิดนิมิตรพิศดานทุกบ้านเมือง พระคงคาจะแดงเดือดดั่งเลือดนก อกแผ่นดินเป็นบ้าฟ้าจะเหลือง ผีป่าก็จะวิ่งเข้าสิงเมือง ผีเมืองนั้นจะออกไปอยู่ไพร พระเสื้อเมืองจะเอาตัวหนี พระกาลกุลีจะเข้ามาเป็นไส้ พระธรณีจะติดอกไห้อกพระกาลจะไหม้อยู่เกรียมกรม ในลักษณทำนายไว้บ่อห่อนผิดเมื่อวันจพิศดูก็เห็นสม มิใช่เทศกาลร้อนก็ร้อนระงม มิใช่เทศกาลลมลมก็พัด มิใช่เทศกาลหนาวก็หนาวพ้น มิใช่เทศกาลฝนฝนก็อุบัติ ทุกต้นไม้หย่อมหญ้าสารพัด เกิดวิบัตินานาทั่วสากล เทวดาซึ่งรักษาพระสาสนา จะรักษาแต่คนฝ่ายอกุศล สัปรุษย์จะแพ้แก่ทระชน มิศตนจะฆ่าซึ่งความรัก ภรรยาจะฆ่าซึ่งคุณผัว คนชั่วจะมล้างผู้มีศักดิ์ ลูกศิษย์จะสู้ครูพัก จะหานหักผู้ใหญ่ให้เป็นน้อย ผู้มีศีลจะเสียซึ่งอำนาจ นักปราชญ์จะตกต่ำต้อย กระเบื้องจะเฟื่องฟูลอย น้ำเต้าอันลอยนั้นจะถอยจม ผู้มีตระกูลจะสูญเผ่า เพราะจัณฑาลนั้นมันเข้ามาเสพสม ผู้มีศีลนั้นจะเสียซึ่งอารมณ์ เพราะสมัคสมาคมด้วยมารยา พระมหากระษัตรจะเสื่อมสิ่งหนาท ประเทศราชจะเสื่อมซึ่งยศถา อาสัจจะเคืองลือชา พระธรรมมาจะตกฎกลับ ผู้กล้าจะเสื่อมใจหาน จะสาบสูญวิชาการทั่วปวงสรรพ ผู้มีศีลจะถอยจากทรัพย์ สัปปุรุษจะอับซึ่งน้ำใจ ทั้งอายุศม์จะถอยเคลื่อนจากเดือนปี ประเวณีจะแปรปรานตามวิไส ทั้งพืชแผ่นดินจะผ่อนไป ผลหมากรากไม้จะถอยรศ ทั้งแพศพรว่านยาจะอาเพด เคยเป็นคุณวิเศศก็เสื่อมหมด จวงจันทน์พรรไม้อัน

หอมรศ จะถอยถดไปตามประเพณี ทั้งข้าวก็จะยากหมากจะแพง สารพันจะแห้งแล้งเป็นถ้วนถี่ จะบังเกิดทรพิศม์มิคสัญญี ฝูงผีจะวิ่งเข้าปลอมคน กรุงประเทศราชธานี จะเกิดการกลีทุกแห่งหน จะอ้างว้างอกใจทั้งไพร่พล จะสาละวนทั่วโลกหญิงชาย จะร้อนอกสมณาประชาราช จะเกิดเข็ญเป็นอุบาทว์นั้นมากหลาย จะรบราฆ่าฟันกันวุ่นวาย ฝูงคนจะล้มตายลงเป็นเบือ ทางน้ำก็จะแห้งเป็นทางบก เวียงวังก็จะรกเป็นป่าเสือ แต่สิงห์สาระสัตว์เนื้อเบือ นั้นจะหลงหลอเหลือในแผ่นดิน ทั้งผู้คนสารพัดสัตว์ทั้งหลาย จะสาบสูญล้มตายเสียหมดสิ้นด้วยพระกาลจะมาผลาญแผ่นดิน จะสูญสิ้นการณะรงค์สงคราม กรุงศรีอยุธยาจะสูญแล้ว จะสิ้นรัตนแก้วเจ้าทั้งสาม ไปจนคำรบปีเดือนคืนยาม จนสิ้นนามศักราชห้าพัน กรุงศรีอยุธยาเขษมสุข แสนสนุกนั้นยิ่งกว่าเมืองสวรรค์ จะเป็นเมืองแพศยาอาทัน นับวันจะเสื่อมสูญเอยฯ

"จบเรื่องพระนารายน์เป็นเจ้าเมืองนพบุรีทำนายกรุงแต่เท่านี้"

บทกลอนเพลงยาวนี้ ใครอ่านแล้วจะรู้สึกทันที ว่าถ้าเป็นพระราชนิพนธ์ของสมเด็จพระนารายณ์จริงดังที่ได้บันทึกไว้ สมเด็จพระนารายน์ก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ยิมพุทธทำนาย ไปทรงทายกรุงศรีอยุธยา

มติต่าง ๆ

ในทางแพทย์ศาสตร์สมัยนี้ อธิบายกันว่าฝันนั้นจิตต์ทำงานในเวลาหลับ ทำในขั้นหัวต่อระหว่างหลับกับตื่น ความเชื่อมั่นในสิ่งใดสิ่ง

หนึ่งในเวลานั้นเป็นปัจจัยของจิตตกรรมนี้ ความรู้สึกฝ่ายที่สำหรับกับของจริง เช่นหนาวก็รู้สึกว่าหนาว ร้อนก็รู้สึกว่าร้อนนั้น สงบระงับไม่ทำงาน ความรู้สึกที่สำหรับเดานั้นทำงานอย่างเข้มแข็ง เพราะฉะนั้นภาพทุกภาพที่จิตตเห็นจึงเป็นจริงเป็นจังแก่ผู้ฝัน เหตุต่าง ๆ ที่รบกวนการนอนมักจะทำให้ฝัน ที่สำคัญคืออาหารไม่ดี ผ้าเครื่องนอนไม่ดี โลหิตจำหน่ายไปสู่สมองไม่บริสุทธิ์ เพราะโรคหัวใจเป็นเหตุสูบบุหรี่สูบกล้องมากเกินไป โรคไตหรือท้องผูก ความวิตกอย่างใดอย่างหนึ่งทำให้คิดมากเกินไป หรือบางทีศึกษาเล่าเรียนวิชาใดเรื่อยไปจนกระทั่งถึงเวลาเข้านอน

คนบางพวกเชื่อว่าเหตุที่ทำให้ฝันนั้นมีสองประการ คือ ประการที่หนึ่ง จิตของผู้ฝันออกจากร่างเที่ยวเยี่ยมเยียนมิตรสหาย ทั้งยังมีชีวิตและที่ตายไปแล้ว หรือเที่ยวเยี่ยมสถานที่ทั้งที่เคยไปและไม่เคยไป ประการที่สอง จิตต์ของปีศาจและจิตต์ของผู้อื่นมาเยี่ยมเยียนผู้ฝัน จิตต์ที่มานั้นบางทีก็มาโดยลำพังของจิตนั้นเอง บางทีก็มาโดยโองการของสรวงสวรรค์ คนบางพวกเชื่อถือฝัน ถึงกับประสงค์จะทราบข้อความอันใด ที่ไม่สามารถจะทราบได้ในเวลาตื่น ก็ขอทราบจากฝันด้วยวิธีอดอาหารแล้วนอนขอฝัน และไปนอนขอฝันในโบสถ์หรือบนยอดเขาอันเป็นที่สงบ

นักปราชญ์โบราณบางคนว่า วิญญาณที่เลื่อนลอยอยู่ทั่ว ๆ ไปในอากาศมาทำร้ายจิตต์ของผู้ที่กำลังหลับ ผู้นั้นจึงฝัน บางนักปราชญ์ว่าประสาทต่าง ๆ เป็นต้นเหตุ เช่นตาไปเห็นอะไรมา ก็เก็บเอาสิ่งนั้นไปฝัน และฝันนั้นย่อมใหญ่โตกว่าจริง ได้ยินเสียงอะไรเพียงเล็กน้อย

ก็อาจฝันว่าดังเหมือนเสียงฟ้า ซิเซโรว่าความฝันนั้นไม่แปลกอย่างใดกับความจริง นักปราชญ์กรีกมีพละโตเป็นต้น ว่าความฝันเป็นสิ่งที่บอกเหตุการณ์ภายหน้า ซึ่งจิตต์เบื้องต่ำเป็นผู้รับคำบอกเล่านั้นผ่านมาทางตับ และการทำนายฝันนั้นผู้ทายต้องมีความฉลาดและไหวพริบจึงจะทายให้ถูกได้ นักปราชญ์บางคนว่า ฝันบางชนิดเกิดจากพระผู้เป็นเจ้าทรงบอกเหตุการณ์ บางชนิดเกิดจากโรคในกาย

ตามความเห็นส่วนตัวของข้าพเจ้า ซึ่งไม่ใช่ได้มาจากตำราอะไร ได้จากความสังเกตตัวของข้าพเจ้าเองนั้น ข้าพเจ้าเห็นว่าในร่างของสัตว์โลกทุกร่างมีจิตต์ประจำร่างอยู่สองดวง ดวงหนึ่งอยู่ที่กะเพาะอาหาร อีกดวงอยู่ที่ศีรษะ จิตต์ในกะเพาะชื่อ ตัณหา จิตต์ที่ศีรษะชื่อ สติ

เวลาใดจิตต์สองดวงนี้ทำการร่วมกัน เวลานั้นเป็นเวลาที่เราตื่น และในเวลาตื่นนั้น ถ้าเราสังเกตจะเห็นว่า แนวความคิดของเรานั้นเริ่มด้วยอยากอย่างใดอย่างหนึ่ง นี่คือตัณหาเริ่มทำงาน พอเกิดความอยากขึ้นแล้ว สติก็เริ่มทำหน้าที่ด้วย ซึ่งบางทีก็สนับสนุนความเห็นของตัณหา เช่นตัณหาว่าอยากเดิน สติว่า ดีเป็นประโยชน์แก่ร่างกาย บางทีก็ตักเตือนให้ลดความอยากลงเสียบ้าง เช่น ตัณหา ว่า อยากกินหนวดเต่าเขากระต่าย สติว่า หนวดเขาที่อยากนั้นไม่มีอยู่ในโลกนี้ อยากเพียงปลาทูปูเค็มของที่หาง่าย ๆ เถิด และบางทีก็ทัดทานห้ามปราม เช่น ตัณหาว่า อยากโดดลงไปจากชาลาตึก สติว่า อย่าโดดเป็นอันขาด ขืนโดดลงไปอย่างน้อยก็แขนขาหัก บางทีจะคอหักเอาด้วยซ้ำ

บางคืนเราอยากจะหลับ แต่หลับไม่ลงกลับไปคิดอะไรต่อมิอะไร

ที่ไม่อยากคิด เรานึกดุตัวเราเองว่า คิดสิ่งที่ไม่เป็นสาระทำไม จงหยุดคิดเสีย แต่เราก็ไม่วายคิดฟุ้งส่านอยู่นั่นเอง และความฟุ้งส่านนั้นจะลอยมาเฉย ๆ โดยเราไม่รู้ว่ามาอย่างใด บางทีเป็นข้อความ เป็นประโยคบ้าง เป็นวลีบ้าง บางทีก็เป็นบทเพลง ซึ่งไม่ได้ความอะไรทั้งนั้น ที่เป็นดังนี้เพราะสติกำลังเพลียพยายามสงบ แต่จิตต์ดวงตัณหายังไม่ยอมพัก อาการเช่นนี้เรียกกันว่า อินซอมเนีย โรคนอนไม่หลับ เมื่อใดตัณหาอาละวาดหนักเข้าจนเพลียลงเอง ต้องพัก เมื่อนั้นเป็นเวลาที่จิตต์ทั้งสองดวงหยุดทำงานและเป็นเวลาที่เราหลับ

เวลาที่เราฝันนั้นคือ สติยังพักสงบอยู่ แต่ตัณหาไม่สงบแท้ กลับทำงานใหม่ เมื่อสติกำลังพักอยู่ ตัณหาจะทำงานก็ต้องทำตามลำพัง จิตต์สองดวงนี้มีลักษณะต่างกัน สติเป็นจิตต์ ซึ่งประกอบด้วยเหตุผล ตัณหาเป็นจิตต์ ที่ปราศจากเหตุผล มีแต่ความอยากเป็นที่ตั้ง เพราะฉะนั้นเรื่องในฝันของเราจึงเป็นเรื่องไร้เหตุผลเสมอ ภาพที่เราเห็นในเวลาฝันนั้น ถ้าเห็นในเวลาตื่นเราคงไม่เชื่อ แต่ในฝันนั้นถึงจะไม่น่าเชื่อสักเพียงใด เราก็ฝันว่าเราเชื่อเอาเป็นจริงเป็นจัง ลักษณะที่ต่างกันมีอีกอย่างหนึ่ง คือ สติเชื่อยากมักจะตั้งข้อสงสัย แต่ตัณหานั้นเชื่อง่าย พวกเล่นสกดดวงจิตต์ก็อาศัยหลักนี้ การสกดดวงจิตต์ จึงมีอุบายอย่าง-ใดอย่างหนึ่ง ทำให้สติสงบระงับอยู่นิ่ง ๆ และให้ตัณหาทำงานแต่ลำพังดวงเดียว แล้วสั่งตัณหาให้บังคับร่างกายให้พูดหรือ ให้ทำ อย่างใดอย่างหนึ่งตามคำสั่งของผู้สกดดวงจิตต์ ตัณหาเชื่อง่ายและโต้เถียงไม่เป็น จึงทำตามคำสั่งนั้น ถ้าเป็นเวลาตื่นซึ่งสติก็ทำงานอยู่เหมือนกันแล้ว สติจะเถียงว่าการพูดหรือทำตามคำสั่งนั้น จะเกิดเสียหายอย่างใดอย่าง

หนึ่งขึ้น จึงไม่ยอมเชื่อและไม่ยอมทำตาม การสกดดวงจิตต์ ทำได้สำเร็จแต่เฉพาะแก่ผู้ที่สติมีกำลังอ่อน ถ้าเป็นคนมีสติแข็งกล้าแล้ว จะเริ่มต้นว่าไม่เชื่อว่าใครจะทำให้ตนหลับได้ และจะลองว่ากำลังใจใครแข็งกว่ากัน จะไม่ยอมหลับเป็นอันขาด ผู้ใดวางอารมณ์เช่นว่านี้ จะไม่มีใครสามารถสกดดวงจิตต์เขาได้เลย

ท้าวปเสนทิ ซึ่งทรงสุบินอย่างพิสดาร คงจะเป็นเพราะพระตัณหาอยากให้บ้านเมืองเจริญ อยากให้พลเมืองเป็นคนดี แต่ในขณะเดียวกันพระสติคงวิตกว่าจะเป็นไปไม่ได้ดังปรารถนา ในเวลาที่พระสติสงบแต่พระตัณหาทำงานตามลำพัง จึงทรงสุบิน และสุบินนั้นจึงเป็นเรื่องการบ้านเมืองและพลเมือง

เหตุใดคนจึงไม่ฝันเห็นเหตุการณ์ตรง ๆ เช่นท้าวปเสนทิ ทำไมไม่ทรงสุบินเสียตรง ๆ ว่าเมฆตั้งมาสี่ทิศ แต่ฝนไม่ตก ? ทำไมต้องทรงสุบินเห็นโค ๔ ตัวเป็นปริศนาให้ยาก แก่การตีความจนเกือบต้องเผามนุษย์ทั้งเป็น และต้องถึงไปรบกวนพระบรมศาสดาให้ช่วยทรงทำนาย ? ข้อนี้พอจะอธิบายได้ว่า คนทุกชาติทุกภาษา ชอบเล่นทายมาแต่เยาว์ เช่น เด็กไทยเห็นจะไม่มีคนใดที่ไม่เคยเล่น "อะไรเอ่ยสี่ตีนเดินมาหลัง-คามุงกระเบื้อง" และอะไรพวกนั้น เมื่อเจริญวัยขึ้น ทำอะไรก็มักชอบทำเป็นปริศนาให้ผู้อื่น คิดทายความหมายของตน เมื่อการตั้งปริศนาและทายปริศนาเป็นนิสัยที่ติดตัวในเวลาตื่น ๆ อยู่เป็นนิจ เมื่อหลับลงตัณหาทำงานตามลำพัง ภาพที่เห็นในฝันจึงเป็นรูปปริศนา จิตต์ที่เห็นภาพนั้นเป็นจิตต์ที่ไร้เหตุผล จึงเชื่อภาพนั้นเป็นของจริงจัง ทำให้ต้องตีความว่าปริศนานั้นแปลว่าอะไร ฯ

เรื่องพระพุทธเจ้าชนะมาร เป็นพยาน อย่างดีในข้อที่ว่านิสัยของมนุษย์นั้นชอบทำอะไรให้เป็นปริศนา ตามเรื่องนั้นว่า พญามารขี่ช้างคิรีเมขและยกทัพมารบพระสิทธัตถ์ เพื่อขัดมิให้สำเร็จโพธิญาณ ถ้าบอกเรื่องนี้แก่จิตต์ดวงตัณหา จิตต์นั้นคงเชื่อและเห็นภาพเป็นจริงจัง แต่จิตต์ดวงสติจะสงสัยว่า พญามารนั้น ร่างกายก็ใหญ่โต มีแขนตั้งพัน ถืออาวุธครบมือ และเป็นสัตว์ที่กินมนุษย์ เมื่อประสงค์จะมิให้พระสิทธัตถ์เป็นศาสดา จะต้องยกทัพมารบมนุษย์ซึ่งนั่งอยู่ใต้ต้นไม้ ในป่าเปลี่ยวคนเดียว ให้เหนื่อยยากแก่รี้พลมารทำไม มาแต่ลำพังตนจับพระสิทธัตถ์กินเสียทีเดียวจะมิง่ายกว่าหรือ เป็นเรื่องเหลือจะเชื่อว่าเป็นความจริงได้ แสดงให้เห็นชัดว่า ผู้ประดิษฐ์เรื่องนี้ประดิษฐ์เรื่องเป็นปริศนาให้ตีความว่า กิเลศที่มาผจญพระสิทธัตถ์นั้นเรี่ยวแรงฤทธิ์เดชมากมาย ประดุจพญายักษ์ขี่ช้างยกทัพให้ร้องกึกก้องมาทีเดียว แม้กระนั้นพระองค์ ก็เอาชนะกิเลศนั้นได้ด้วยพระบารมี

ด้วยเหตุชอบปริศนาดังกล่าวมานี้ ภาพในฝันจึงเป็นปริศนาให้ต้องตีความกันอยู่เสมอ ข้าพเจ้าเชื่อว่าที่เป็นดังนั้น เป็นเฉพาะฝันของมนุษย์ ส่วนสัตว์เดรัจฉานนั้นคงฝันเห็นภาพตรง ๆ ถ้าเราสังเกตสุนัขที่เราเลี้ยงในเวลามันฝันละเมอเห่า จะเห็นชัดว่ามันฝันเห็นสุนัขอื่นหรือคนแปลกหน้าเข้ามาในบ้านเรือน ไม่ใช่ฝันว่ามันได้แหวนหรือได้ดอกบัว

ชาติไทยเป็นชาติหนึ่ง ซึ่งเชื่อว่าความฝันเป็นลางบอกเหตุดีและร้าย เพื่อความบริบูรณ์ของเรื่องนี้ ได้คัดตำราทำนายฝัน ซึ่งคนไทยส่วนมากเชื่อถือมารวมไว้ในภาคท้ายนี้

อันตำราทำนายฝันนั้นมีอยู่หลายตำรา เช่น ตำราของดัลเดียนนัส

ชาติมิโดรัส หมอดูพวกสโตอิก และตำราของคับโดรร์จ้มาน นักปราชญ์ของพวกโมสเล็มเป็นต้น ตำราของไทยเราดังที่ปรากฏในสมุดนักพิศดารพอใช้ ไม่น้อยหน้าชาติอื่น

ตำราทำนายฝัน

จะสำแดงในลักษณะสุบินนิมิตร อันมีในพระคัมภีร์สารสังคหะว่า จตูหิ การเณหิ สุปินํ ปสฺสติ อันว่าบุคคลย่อมฝันเห็นด้วยเหตุ ๔ ประการ ธาตุโขภโตวา คือ ฝันเห็นด้วยเหตุธาตุโขภนั้นประการหนึ่ง อนุภูตปุพฺพโตวา คือ ฝันเห็นด้วยเหตุอนุภูตนั้นประการหนึ่ง เทวโตปสํหรโตวา คือ ฝันเห็นด้วยเหตุ เทวตูปสังหรนั้นประการหนึ่ง ปุพฺพนิมิตฺต โตวา คือ ฝันเห็นด้วยเหตุบุรพนิมิตรนั้นประการหนึ่ง จึงเป็น ๔ ด้วยกัน

แต่ฝันเห็นด้วยเหตุธาตุโขภนั้น คือธาตุอันใดอันหนึ่งในกาย มีดีเป็นต้น กำเริบกระทำกายและจิตต์มิให้สบาย ครั้นหลับลงจึงฝันวิกลไปต่าง ๆ ให้สดุ้งตกใจ ปพฺพตา ปตนฺโตวิย ให้เห็นปรากฏประดุจจะตกลงจากภูเขา ถ้ามิฉะนั้นก็ให้เห็นปรากฏประดุจดังว่า บุคคลจับเอาตัวซัดขว้างไปในอากาศ ถ้ามิฉะนั้นก็ให้เห็นปรากฏประดุจดังว่า พาลมฤคราชเนื้อร้ายและช้างและโจรเป็นต้น ไล่คุกคามให้สดุ้งตกใจ ดังนี้เป็นลักษณะแห่งธาตุโขภ

และฝันเห็นด้วยเหตุอนุภูตนั้น คือตนได้เสวยซึ่งอารมณ์อันใดอันหนึ่งก่อน จิตต์นั้นประหวัดไปในอารมณ์นั้นจึงฝัน เป็นต้นว่าได้เห็น

ได้ฟังซึ่งสิ่งอันใด ครั้นหลับลงจึงฝันเห็นสิ่งอันนั้น ดังนี้เป็นลักษณะแห่งอนุภูต

แลฝันเห็นด้วยเหตุเทวตูปสังหรนั้น คือเทวดาปรารถนาจะให้เป็นประโยชน์ และมิให้เป็นประโยชน์ ประมวญมาซึ่งอารมณ์ต่าง ๆ ดลใจให้ฝัน ดังนี้เป็นลักษณะแห่งเทวตูปสังหร

แลฝันเห็นด้วยเหตุบุรพนิมิตนั้น คืออำนาจแห่งกุศลแลอกุศลดลใจให้ฝันเห็นบุรพนิมิตร์ เพื่อจะให้รู้จักว่าดีแลร้าย ดุจหนึ่งพระมหามายาทรงพระสุบิน ในกาลเมื่อตั้งพระครรภ์พระราชโอรส และพระมหาบุรุษทรงพระพระสุบิน ในกาลเมื่อจะได้ตรัสแก่พระโพธิญาณ และพระเจ้าปเสนทิโกศล ทรงพระสุบิน ๑๖ ข้อ เพื่อจะให้รู้จักเหตุ อันจะให้ปรากฏไปในอนาคตกาลภายหน้า ฝันดังนี้เป็นลักษณะแห่งบุรพนิมิตร

อนึ่งฝันด้วยเหตุธาตุโขภแลอนุภูตนั้นมิได้จริง จะทำนายว่าร้ายแลดีนั้นมิได้ แลฝันด้วยเทวตูปสังหร คือเทวดาดลใจให้ฝันนั้น จริงบ้างมิได้จริงบ้าง บางทีเทวดาปรารถนาเพื่อจะให้เป็นประโยชน์ จึงมาดลใจให้ฝันเช่นนั้นก็มี บางทีเทวดาโกรธปรารถนาเพื่อจะให้ฉิบหายด้วยอุบายของตน จึงดลใจให้ฝันเช่นนั้นก็มี เหมือนพระมหาเถรองค์หนึ่งอยู่ในนาคมหาวิหารในโรหชนบทในลังกาทวีป เธอจะให้ตัดไม้กากะทิงต้นหนึ่งอยู่ในอาราม พฤกษเทวดาอันอาศัยอยู่ในกากะทิงต้นนั้นมาวิงวอนเพื่อมิให้ตัด เธอมิฟังขืนตัดลง เทวดาโกรธจึงบอกแก่พระมหาเถรในความฝันว่า พระมหากษัตริย์ผู้เป็นอุปัฏฐากแห่งพระผู้เป็นเจ้านี้ยังอีก ๗ วันจะสิ้นพระชนม์ พระมหาเถรจึงเอาความนั้นไป

บอกแก่นางนักสนม นางนักสนมก็นำเนื้อความขึ้นกราบทูลแด่สมเด็จพระบรมกษัตริย์ ๆ ก็ให้กำหนดนับวันไป ครั้นล่วงเจ็ดวันไปแล้วพระองค์มิได้เป็นอันตราย เธอก็ทรงพระโกรธ รับสั่งให้ตัดมือตัดเท้าพระมหาเถรนั้นเสีย เยี่ยงอย่างมีมาอย่างนี้ จึ่งว่าจริงบ้างมิได้จริงบ้าง

แลฝันเห็นด้วยเหตุบุรพนิมิตรนั้น เอกนุตสจฺจํเยว จริงเที่ยงแท้

อนึ่ง บุคคลจะฝันนั้น หลับสนิทก็มิได้ฝัน ตื่นอยู่ก็มิได้ฝัน แลฝันนั้นในกาลเมื่อกปิ่นทราหาหากครอบงำ คือหลับดังหลับของวานร หลับ ๆ ตื่น ๆ หลับไม่สนิท จิตตนั้นขึ้นจากภวังค์แล้ว ๆ เล่า ๆ จึ่งฝัน กาลวเสนาปิ ทิวา ทิฏฺโฐ อนึ่งบุคคลฝันในเวลากลางวันแลปฐมยามแลมัชฌิมยามฝันนั้นมิได้แน่ พลวปจฺจุเส ทิฏฺ โฐ ถ้าฝันในเวลาปัจฉิมยามใกล้รุ่งไปจนเวลาเบิกอรุณ เวลานั้นโอชาหารที่ตนบริโภคได้นั้น ซึบซาบไปในกาย แต่งจิตต์และกายให้สบายแล้ว แลฝันนั้นจริงเที่ยงแท้ ถ้าฝันดีคงจะได้ดี ถ้าฝันร้ายคงจะได้ร้าย

คัมภีร์สุบินปาฐพยากรณ์

เทวินฺทพฺรหมา รวิตารจนฺ โท
ปาสาทนาโถ มณิราชราชี

ฝันเห็นพระอินทร์พรหม รวิตารจันทรี
ยลปรางค์ปราสาทศรี ประเวศมณฑิราลัย
ฝันได้ที่พึ่งดี แลมณีวรำไพ
เห็นองค์ท้าวไท ธิราชราชเทพี

มญฺจาสเน สุคุปนฺตฺตรงฺสี่
ตาลาทิเภรี วิณสงฺขสทฺโท

ผ้นได้ขึ้นเตียงตั่ง สวรรค์วังวิเศษโส
พิศกายประไพโร อติเรกรัสมี
เสียงพิณประสานสังข์ เสนาะกังสดาลดี
สนั่นอินทเภรี เอนกทิพยศัพโท

พุทฺธาทิรูเป เจติเยวิหาโร
จกฺกาวุธาโท ธรนิญฺจชาที

ผ้นเห็นพระพุทธรูป แลสถูปเจดีย์
เห็นพระมุนินท์ศรี มหาโพธิพิหารสถาน
ได้จักราวุธ ทั้งเครื่องยุทธนาการ
หนึ่งได้ภักษาหาร ธรณินิมิตรมี

คชินฺทหยสฺสรถสฺสคาวี
นาคินฺทปกฺขี อุสภญฺจสีโห

เห็นคชพลายพัง เสวตนิลอันเติบโต
ม้ารถและเกวียนโค นุประดับอันนานา
ผ้นเห็นอุรคราช สกุณชาติปักษา
ยลรูปอุสภา สิงหราชอันเดโช

ขีรนฺทธิวา มธุผานิตาโย
เมฆาสุราโป ชนมงฺสภุญฺชี

นมหุงและนมสด จรุงรสอร่อยดี

น้ำผึ้งน้ำอ้อยมี รสเสพย์ตระการหวาน
หนึ่งได้นิมิตร์เสพ วรรษสุราบาล
เสพมางษะตระการ สรีระเนื้อมนุษย์ดี

เสตาภราวตฺถสุณฺตฺตรูจิ
ธชาสุวณฺณี ปทุมาทิคนฺโธ

หนึ่งฝันได้นุ่งห่ม เสวตรพัตร์พิสุทโธ
กางร่มวิเศษโส จรเต้าครรไลไคล
ได้ธงสุวรรณรัตน มยุรฉัตร์แลธงไชย
ดมรสสุมาลัย ปทุมกลิ่นอันภิญโญ

นทิญฺจนาวํ ตรงฺคํ สมุทฺโท
กุมารลาโภ ปทีปาวิมานํ

ฝันลง ณ เรือข้าม แม่น้ำได้ดังใจหวัง
หนึ่งข้ามสมุทรทั้ง บันลุถึง ณ ฝั่งฝา
ฝันได้กุมารชม แลประทีปชวาลา
หนึ่งเห็นวิมานปรา กฎแก่หทัยยั้ง

สลา จ กุมฺภี มยุรํ จ สปฺปํ
กุมฺมิญฺจมจฺฉํ กิมิคูถผุฏฺฐา

ฝันได้กระต่ายชม มยุเรศอันโสภา
กุมภีแลเหรา อสรพิษประชิดตาม
ได้เต่าแลได้กุ้ง ทั้งปูปลาอันมากความ
ถูกคูถแลหนองปาม มาแปดเปื้อนทั่อาตมา

นรงฺคมาเน ครุเวณิกญฺญา
อลงฺกโรนฺตา สุมนญฺจ มาลยํ

หนึ่งผ้นว่าได้เหาะ จรดลบนนภัง
หนึ่งเห็นพระครุฑทั้ง สัมผัสเกษกัลยาณี
ผ้นได้ประดับเครื่อง จรูญเรืองอร่ามศรี
ทัดทรงสุมาลี แถมาลัยพิเสสัง

ปทุมปตฺเต สุผเลจ กุญฺชํ
สุกปฺปรุชํก รตฺตจนฺทสารา

เสพย์บายในใบบัว ผลบ้วโรชา
รากเหง้าประทุมา จรุงรสอร่อยใจ
เห็นกัลปพฤกษ์ทรง ผลเครื่องประดับไสว
หนึ่งผ้นว่าลูบไล้ รัตคจันทน์สุคันธา

อิสีภิรมฺเม นคเรสุปาทา
สุวณฺณหงฺสา กินรี อรญฺญํ

เห็นพระอริยเจ้า แลได้เข้านิเวศวัง
เสพย์สูปพยัญชนัง อเนกากระยาหาร
ผ้นได้ประพาศดง แลปะหงษ์สุพรรณมาน
หนึ่งเห็นกินรปาน สุรเทพพิมานวัง

ปกีรณฺเต สิสเณทหตฺถํ
สุทโขอนาสงฺ ขลิกาทิพนฺธา

ไส้น้อยแลไส้ใหญ่ หลักไหลทะลายมา

ขาดเศียรแลบาทา กรขาดอนาถใจ
ฝันได้ชำระล้าง สรีรร่างก็ผ่องใส
ฝันต้องเป็นโทษภัย แลจำตรวนทั้งขื่อคา

พาหา จ นารี สุกิลิ จ รูปา
ชเลสุหตฺถา อภิรุหินคฺคํ

ฝันได้ตระกองชม อุดมรูปสตรีทั้ง
สังวาสก็สมหวัง รสร่วมภิรมย์สมาน
ฝันลงกระแสร์สาย ชำระกาย ณ ชลธาร
ผุดดำเกษมสานต์ แล้วก็ขึ้นดังใจหวัง

ปาสาทมญฺเจ ปวเรสุปีฐํ
สมุคฺคภุญฺชํ มธุเรนสุขา

ฝันขึ้นปราสาทสม บุรณรัตนาภา
เตียงตั้งอลังการ์ รุจิเรกอลังการ
หนึ่งได้นิมิตรเสพ รสหมู่ภักษาหาร
เสพรสตระการหวาน มธุรสภิรมยา

สุสวาปินนฺเต พหุเลภิ ลาภา
ธนานิสุขา คุณวุฑฺฒิเตชํ

ทั้งนิมิตรมิ่ง มงคลสิ้นสุบินนั้ง
ใครฝันจะสมหวัง แลสุลาภนานา
สุขานุสุขสวัสดิ์ ติพิพัฒนาปรา
กฏเกียรติเดชา คุณวัฒน์วิเสสัง

นิราสทุกฺขา นิภยาอโรคํ
ปสิทฺธิกมฺมํ ปฏฺฐนญฺจ วุฑฺฒิ

นิรโศกแสนฤทุกข์ เจริญยศศักดิ์ศรี
ภัยโรคบ่ยายี เพราะนิมิตรเป็นมงคล
อาจให้สำเร็จกิจ จะประสิทธิประเสริฐผล
อาจให้เจริญชนม์ พลสุขสวัสดิ์
ถานานุศักดิ์สม บุรณเลิศประเสริฐศรี
สมบัติจะภูนมี อติเรกสาภา
ล้วนล้ำมงคลเลิศ กลร่ำรำพรรณมา
โดยบาทพระคาถา วชิรฉันทบรรยาย

คัมภีร์อื่น

ยังมีตำราอื่นซึ่งคัดมารวมไว้ต่อไปนี้ แต่ถ้าผู้อ่านจะอ่านตลุยไปจะรู้สึกว่ายืดยาวมากและซ้ำซากเกินสนุกสำหรับการอ่านเล่น และถ้าใครฝันเห็นอะไรหรือฝันว่าทำอะไร อยากจะทราบว่าตำราทายว่ากระไร ถ้าอ่านตั้งแต่ต้นไปจนกว่าจะพบคำทำนาย ก็คงเกือบลืมความฝันเพื่อสดวกจึงทำอนุกรมขึ้นไว้ท้ายสมุดนี้ ผู้ประสงค์จะทราบคำทำนายในเรื่องใด จงค้นชื่อเรื่องในหมวดอักษรของอนุกรม พบคำที่ตรงกับเรื่องฝันแล้ว จะเห็นคำนั้นมีเลขกำกับ จงหาเลขนั้นในตำราจะพบคำทำนายซึ่งตนประสงค์ เช่น ฝันเห็นผ้า ค้นในหมวด ผ. จะพบคำผ้า ๒ ถ้าพลิกมาหาคำทำนายเลขที่ ๒ จะไม่ต้องเสียเวลาอ่านคำทำนายอื่นที่ไม่ต้องการทราบ

ขอแถลงตำหรับเรื่องยุบล ฝันเห็นแห่งชน
อันเกิดอุบัติอัศจรรย์
แม้วันอาทิตย์ใครฝัน สุขทุกข์ภัยยัน
จะได้แก่คนทั้งมูล
วันจันทร์ได้แก่ประยูร วงศาตระกูล
ของตนจะได้บ่มิคลาย
แม้วันอังคารท่านหมาย ใครฝันทำนาย
ว่าได้แก่พ่อแม่ตน
ถ้าฝันวันพุธพึงยล ทุกข์สุขเหตุผล
นั้นได้แก่บุตรภรรยา
พฤหัศบดีครูบา อาจารย์อุปัชฌาย์
ครูพักอันสอนสรรพการ
วันศุกร์ได้แก่วงศ์วาร วัวควายใช้การ
หนึ่งมิ่งม้าแลคชา
วันเสาร์ได้แก่อาตมา สุขทุกข์จะมา
ห่อนพ้นบ่ผิดพ้นตัว
(๑) ฝันว่าคถถูกต้องตัว หนึ่งกินเหล้ามัว
หนึ่งพบอาศพเน่าพอง
จักได้ลาภเหลือเนืองนอง ตำหรับกล่าวสนอง
กำหนดในใจจินตา
(๒) ฝันว่าผ้าแพรภูษา จักอยู่ปรีดา
บ่มีใครบุกรุกราน

(๓) ฝันว่าได้ทอดแหพาน หนึ่งตกเบ็ดการ
หาปลาในท้องนที
จักคิดสิ่งใดก็ดี ห่อนแคล้วจากศรี
สวัสดิสมจิตต์ปอง
(๔) ฝันว่านาคเกี้ยวตระกอง ตัวกลัวอย่าหมอง
จักมีซึ่งผู้รักษา
(๕) ถ้าฝันว่าได้แหวนมา จักได้บุตรา
แลเมียอันรักพึงใจ
(๖) ฝันว่ากินผลไม้ใด แม้นึกสิ่งไร
จะได้สำเร็จปรารถนา
(๗) ฝันว่าได้กินโภชนา กับบุตรภรรยา
อันหนึ่งกับพี่น้องตน
กินกับพ่อแม่พึงยล จักได้ศุภผล
อยู่สุขจะเกิดสมปอง
(๘) หนึ่งฝันว่าใส่แหวนทอง แม่หญิงลำยอง
เปลี่ยวเปล่าจะได้สามี
ถ้ามีคู่แล้วสมศรี จักได้บุตรี
บุตราอันสมพึงใจ
ชายฝันจักได้อรทัย เมียมิ่งพิสมัย
วรนาฏแน่งน้อยพึงชม
(๙) ฝันว่านุ่งผ้างามสม สาวจักนิยม
มายั่วมาเย้าใส่ใจ

(๑๐) ฝันว่าตีนมือขาดไป จำขื่อคาใส่
ตรากตรำระกำตรึงตรา

แม้ขุนจะได้ครองนครา ถ้าไพร่โหดหา
ทรพลจักได้เป็นดี

(๑๑) ฝันว่าได้เต่าจักมี ผู้คนทาษี
ทั้งเมียมิ่งแลม้าคชา

อีกทั้งบุตรีบุตรา จักมาสู่หา
ให้สมที่จงจิตปอง

(๑๒) ฝันว่าได้ม้าตำยอง จักรพรรดิ์จักปอง
ยกตนให้เป็นราชา

(๑๓) ฝันว่ากินชลรสสุรา จักได้ทาษา
มาเลี้ยงเป็นมิ่งเมียตน

(๑๔) ฝันว่าเพลิงไหม้เรือนร้อนรน เร่งเร็วจงขวน
ขวายแก้ที่น้ำไหลริน

จักค่อยบรรเทามลทิน โทษทุกข์จักผิน
ผันกลับไปให้วัฒนา

(๑๕) ฝันว่าเดินทางเวหา จักนึกนานา
อันใดจักได้ดังใจ

(๑๖) ฝันว่าลูกอ่อนนอนใน เรือนตนจักได้
ข้าคนแต่ล้วนดี ๆ

(๑๗) ฝันว่านุ่งห่มแดงสี เร่งเกรงไพรี
ระมัดระวังกายา

(๑๘) ฝันว่านุ่งห่มขาวกาสาว์ จักอยู่ปรีดา
ไม่มีใครบุกรุกราน

(๑๙) ฝันว่าเห็นท้าวมัฆวาฬ หนึ่งพระพรหมาน
ระวีสะสิโสภา

อีกทั้งปราสาทรัตนา สารพัดสาภา
จะเกิดประกอบสวัสดิ์

(๒๐) ฝันว่าพยัฆราวี กัดมือมิดี
จะมีผู้เคียดโกรธตน

(๒๑) ฝันว่านอนเรือเบื้องบน ตีนหนึ่งตกชล
แล้วเคียรลงตกน้ำรา

ให้แก้ใต้ต้นพฤกษา อันใหญ่สาขา
นานไปจะได้เมียงาม

(๒๒) ฝันว่านางพระยานงราม ถ้าแม้ใครถาม
อย่าเล่าอย่าบอกบรรยาย

ให้แก้ที่กลางหาดทราย นัยหนึ่งอุบาย
ว่าแก้ต้นไม้อันดี

(๒๓) ฝันว่าหญิงพรหมจารีย์ ถือประทีปเทียนศรี
สวาสดิ์มาเข้าเรือนตน

จะมียศยิ่งกว่าชน แม้ว่าคนจน
จะได้เลื่อนเป็นพระยา

ถ้าหญิงสาวศรีโสภา จักได้ภัสดา
อันสมประสงค์พึงใจ

(๒๔) ผิ้นว่าสวดมนต์สิ่งใด จักเปลื้องปลอดภัย
จากบาปกรรมบ่มีทา

(๒๕) ผิ้นว่ากางกลดบังสุริยา กางร่มจักผา
สุกสรวมประเสริฐโภคี
เร่งทำขวัญตัวก่อนดี ลาภจักมูลมี
อเนกล้ำเหลือตรา

(๒๖) ผิ้นว่าเข้าในวิหารา กุฏิศาลา
แว่นแคว้นบริเวณพุทธพงศ์
จะเปลื้องจากทุกข์บางลง เพราะว่าใจปลง
จะเรืองไชเยศเดชา

(๒๗) ผิ้นว่าเห็นพระปฏิมา หนึ่งพระจุฬา
มณีซึ่งเป็นเจดีย์
หนึ่งได้เจรจาพาที กับใครก็ดี
จะเรืองอุดมปรีดา

(๒๘) ผิ้นว่าอาจารย์ทิศา หนึ่งพรหมจรรยา
แม้นิกสิ่งใดจักสม

(๒๙) ผิ้นว่าเหาะลอยเทียมลม ลีลาศนิยม
มาโดยอากาศเวหา
เร่งให้ทำขวัญกายา จะยิ่งยศปรา
กฏไปแก่ฝูงนรชน
แม้ผู้ใดมาประจญ จะแพ้ฤทธิรณ
ขยาดระอากำลัง

(๓๐) ฝันว่าได้เป่าแตรสังข์ พิณพาทย์ระฆัง
ฆ้องกลองแลก้องกาหล
จะมีเดชใหญ่ยิ่งชน เร่งบูชาตน
เสียก่อนจึงจะวัฒนา

(๓๑) ฝันว่าฟ้าผ่ากายา เร่งให้บูชา
น้ำเต้าแลแตงจึงดี
เงินทองจะมูลมากมี ถอยทุกข์อัปรีย์
อุบาทว์กำจัดเสียไกล

(๓๒) ฝันว่านั่งใต้ต้นไทร จักได้เป็นใหญ่
ยงยศปรากฏแก่คน

(๓๓) ฝันว่าพระพุทธนิมนต์ ไปไว้ตำบล
ถิ่นฐานนิเวศอาราม
จักได้ลูกเมียอันงาม หนึ่งทาสจะหลาม
ไหลหลั่งมาสู่แห่งตน

(๓๔) ฝันว่าขึ้นเรือนใหม่ยล จะดีกว่าชน
อย่าแหนงระแวงวิญญาณ

(๓๕) ฝันว่าข้ามพ้นชลธาร หนึ่งไต่สะพาน
ไปสุดตั้งจิตต์จำนง
ผู้นั้นจะมีอานิสงส์ เป็นที่ดำรง
ระงับแก่ฝูงประชา
เดชะชนะไพรา มีฤทธิ์ศักดา
นราพันนั้นมากมาย

(๓๖) ฝันว่าโศกเศร้าใจหาย ถาภาจักฟูมฟาย
ฝ่ายฝากมาถึงพึ่งชม
(๓๗) ฝันขึ้นจอมปลวกนิยม ตนจักได้สม
ยศศักดิ์ขึ้นเป็นขุนนาง
(๓๘) ฝันว่ามาไปกลางทาง ดีใดบ่มีพ่าง
เพียงเปรียบจะปนปานดี
(๓๙) ฝันว่าได้ขี่เสือสีห์ จะจรจากที่
ถิ่นสถาศไปสู่เมืองไกล
(๔๐) ฝันว่าหัตถ์ขวาคว้าไป กอดสาวทรามวัย
ดีนักจักเป็นขุนนาง
(๔๑) ฝันว่าเดือนหงายกลางนภางค์ เมียตนจักวาง
ไปสู่ให้ชู้เชยชม
แม้นไม่เหมือนกล่าวนิยม เมียน้อยคนจม
กลับขึ้นเป็นเจ้าผัวตน
(๔๒) ฝันว่าช้างเสือแทงชน จัตุรภูตเรือนตน
คุ้มครองจะช่วยรักษา
(๔๓) ฝันว่าเห็นพระสาสดา ฉันซึ่งโภชนา
จังหันในใบตองบอน
เป็นไพร่จะกลับเปลี่ยนทอน ชื่อจักขจร
ได้เป็นขุนนางตามควร
ถ้าหญิงจะได้บุตรสงวน พักตร์ผิวพิศนวล
น่ารักเป็นชายโสภา

(๔๔) ผิว่าเขาเอาเครื่องศาตรา วุธแทงบาทา
ไปไหนอย่าได้บทจร

(๔๕) ผิว่าลงท้องแทบมรณ์ แม้นพงศ์บิดร
มารดาแลหมู่วงศา
เป็นไพร่ทรพลนั้นนา จะเลื่อนยศถา
ให้เนื่องจนได้เป็นดี

(๔๖) ผิว่ามือตีนด้วนอัปรีย์ จักได้ศักดิ์ศรี
เป็นใหญ่ยิ่งยศโสภา

(๔๗) ผิว่าใส่ตรวนตริงตรา จักได้ลาภมา
อันสมประสงค์พึงใจ

(๔๘) ผิว่าคลอดบุตรพิศมัย จักทำสิ่งใด
ฤาห่อนจะสูญสิ่งดี

(๔๙) ผิว่าตกข้าวกล้าสาลี ทำนาก็ดี
จะสิ้นเสียทรัพย์สินตน
ให้แก้แก่ฝูงนรชน จึงจะเกิดผล
สิ่งร้ายจะกลายเป็นดี

(๕๐) ผิว่าใส้ออกจากนาภี ให้บูชาผี
เรือนตนจะให้คุณา
ผู้คนข้าไทยทาษา ไม่มีโรคา
พยาธิเบียดเบียฬกาย

(๕๑) ผิว่าขี่เกวียนเทียมควาย กำหนดใจหมาย
ระมัดระวังกายี

(๕๒) ฝันว่าฆ่าโคควายมิดี แต่ได้ทาษี
พวกพ้องพี่น้องเผ่าพันธุ์

(๕๓) ฝันว่ามือเท้าขาดอัศจรรย์ ให้แต่งบุษบัน
เช้าดอกและเครื่องบูชา
หนึ่งมัจฉะสุรามังสา สุปะเพียญชนา
ประดิษฐ์ด้วยจิตจงใจ

(๕๔) ฝันว่าเดือนแดดดวงอุทัย เร่งกำหนดใจ
จงแต่งสักการบูชา
โภชนาผลรสผลา แล้วจักปรารถนา
สิ่งใดจะสมจิตต์จง

(๕๕) ฝันว่าเพื่อนตายดับปลง เร่งจำอย่าหลง
ให้แก้ในที่นอนตน
แม้นนึกสิ่งใดจักดล ลาภสักผล
มาสรวมให้เกิดวัฒนา

(๕๖) ฝันว่าท่านผู้เฒ่าชรา จูงกรลีลา
มาเข้าในถิ่นที่นอน
จักได้ลาภลำบวร แม้ภัยจะรอน
ระงับบ่ยากเย็นใจ

(๕๗) ฝันว่าคนนอนตายใน เรือนตนตกใจ
จงจำให้แต่งสุรา
ให้เล่นในเรือนเคหา ลาภจักมูลมา
ถึงถิ่นสถิตย์เรือนตน

(๕๘) ฝันว่ากินเดือนสุริยน จักเพิ่มฐานผล
มาแต่หมู่ญาติทั้งหลาย
(๕๙) ฝันเห็นว่าฆ่าวัวควาย ที่รักจักตาย
กำจัดไปจากกาย
ให้แก้กับกองอัคคี ร้ายกับเป็นดี
จะสมดังใจปรารถนา
(๖๐) ฝันว่าแตนต่อยกายา สัตรูจักมา
กระทำร้ายแก่ตัวตน
ให้แก้ที่ทางเดินหน ทุกข์แทบที่ดล
จะถอยจะทดสัตรู
(๖๑) ฝันว่าเขาจับมัดตัวอยู่ ให้แก้แก่ผู้
นักปราชญ์แลท้าวพระยา
จึ่งจะได้ครองนครา จักมียศปรา
กฏไปทั่วทุกหญิงชาย
(๖๒) ฝันว่าขี่เกวียนเทียมควาย ให้แก้มิตรสหาย
ชาวเกลอจึ่งจะได้ดี
(๖๓) ฝันว่าขี่คชสารพาชี ให้แก้ในที่
อยู่ตนจึ่งจะสุขา
(๖๔) ฝันว่าได้ผ้าแดงโสภา จะเกิดโกลา
กลีเพราะไฟวุ่นวาย
(๖๕) ฝันฟ้าผ่าเรือนใจหาย เจ้าเรือนจักตาย
หาไม่จักไข้อับปรีย์

ให้แก้ริมฝั่งนที ร้ายจะกลับดี
อย่าแหนงระแวงตำรา
(๖๖) ฝันได้แหวนหัวจินดา จักได้ภรรยา
หนึ่งบุตรผู้ชายพึงใจ
(๖๗) ฝันว่าท่านเอาคาใส่ แล้วถอดปลดไปต่
เปลื้องโทษเสียจักเป็นดี
(๖๘) ฝันว่าถือตรีศูลจักมี ยศแม้นนารี
จักได้เป็นนางเมืองแมน
(๖๙) ฝันว่าขี่รถคนเดียวแคลน จงจำในแผน
ใครฝันจักมีเดชา
(๗๐) ฝันว่ารุ้งกินธารา มีผู้จักมา
ฆ่าตนให้สิ้นชีวี
(๗๑) ฝันว่าได้หอกดาบมีดี เกรงท่านผู้มี
ยศใหญ่จักทำพาลา
(๗๒) ฝันว่าเสือกัดเร่งหา เอาอ้อยบูชา
ที่ปากประตูจึงดี
จักได้ลาภเพราะนารี จักนำเอาศรี
สวัสดิมาสู่สรวมกาย
(๗๓) ฝันว่าพูดกับคนทั้งหลาย ในกล่าวอุบาย
ให้แต่งซึ่งเครื่องบูชา
ถวายแด่พระพุทธนาถา จักได้นครา
เป็นเขตต์นิเวศแห่งตน

(๗๔) ผิ้นว่าดาวเดือนตกบน ประหลาดพิกล
ลงมาได้กินอัศจรรย์
เร่งให้บูชาจงพลัน รุกข์เครือเถาวัลย์
น้ำเต้ามะแว้งฟักแฟง
อีกทั้งมะเขือและแตง เร่งจำอย่าแหนง
กำหนดจงทำบูชา
ที่หนองน้ำใหญ่โสภา จักได้ทาษา
มิ่งมิตรอันงามพึงชม
(๗๕) ผิ้นว่าตนได้โกนผม ประหลาดนิยม
ให้แก้ที่หัวเตาไฟ
นัยหนึ่งอาจารย์ท่านไข ที่เสาครัวไฟ
ไปแก้ก็ได้เหมือนกัน
(๗๖) ผิ้นว่าจับลูกเสือพลัน หนึ่งลูกมฤคอัน
อ่อนน้อยมาอุ้มกับกร
จักได้ชื่อเสียงถาวร กว่าชนนิกร
ปรากฏซึ่งเดชแห่งเรา
(๗๗) ผิ้นว่านั่งกินข้าวบนเขา มีผู้จักเอา
สิ่งซึ่งประสงค์มาสนอง
ยศศักดิ์ทรัพย์ไหลมานอง แม้นใครเปรียบปอง
ห่อนท่านจนสิ้นชีวา
(๗๘) ผิ้นว่าได้นกสาลิกา นกแขกเต้ามา
จะได้ซึ่งเมียมิตระกูล

เป็นบุตรพระหลวงหมื่นขุน ปริชาไพบูลย์
จะได้เป็นที่พึ่งพา

(๗๙) ฝันว่าโพธิ์ไทรสาขา จะมีเดชา
เป็นใหญ่กว่าฝูงนรชน

(๘๐) ฝันว่านุ่งขาวทั้งตน ลงไปอาบชล
ในสระกับดอกบุษบัน

ดอกตูมเด็ดชมเล่นพลัน จึงเกิดอัศจรรย์
ตนเดินไปบนคงคา

ดีพ้นจะนับเหลือตรา สตรีฝันว่า
จะได้บุรุษอุดม

ถ้าชายฝันเห็นนิยม จะได้เชยชม
สตรีที่มียศถา

(๘๑) ฝันว่าเหาะกลางนภา หนึ่งบนอุทถา
จะเลิศประเสริฐอนันต์

ถ้าหญิงชายฝันประดุจกัน จักนึกใดพลัน
จะสมสำเร็จทุกประการ

(๘๒) ฝันตนไต่สะพาน จักได้มิตรสมาน
สมัครที่ศักดิ์สูงกาย

(๘๓) ฝันเข้าถ้ำมืดใจหาย จักหาหญิงชาย
ลูกเมียจะได้ยากใจ

(๘๔) ฝันทัดดอกไม้สิ่งใด สำหรับท่านใช
กำหนดให้แต่งบูชา

แก่องค์พระพุทธชินา หนึ่งพราหมณ์คณา
แล้วจักได้เมียพึ่งใจ

(๘๕) ฝันว่าเดินทางคลาไคล ทรัพย์จะนองไหล
มาล้วนแต่ทองเงินตรา
เร่งให้บูชามรรคา สามแพร่งทิศา
แล้วนกสิ่งใดได้สม

(๘๖) ฝันว่าอาบน้ำชื่นชม สุขเกษมภิรมย์
เร่งแต่งสการจงดี
เข้าดอกบุษบงมาลี จึ่งจะเกิดศรี
สวัสดิสมจินดา

(๘๗) ฝันว่าขี่ม้าอาชา เร่งให้ไปหา
ผู้เฒ่าให้แก้ทำนาย
จักได้เป็นขุนโดยหมาย บ่ห่อนจักคลาย
จักคลาดจักแคล้วตำรา

(๘๘) ฝันว่าจรเข้พาธา กัดขบเร่งหา
สการเครื่องบูชา
ทำขวัญตัวก่อนดีนา จักสบกัลยา
สวัสดิเมียพึ่งใจ

(๘๙) ฝันว่าฝนตกหลั่งไหล ญาติวงศ์บัลลัย
ปลาตหนีจากตน
จะแก้ฝันคนพึ่งยล ให้ลงดำชล
แก้ฝันจึ่งจะได้ดี

(๙๐) ฝันว่าไส้พองเพียงผี ให้แต่งมาลี
เข้าตอกแลเครื่องบูชา
ตนจึ่งจะได้ยศถา ได้ครองนครา
เป็นใหญ่แก่ฝูงนรชน

(๙๑) ฝันว่าเรือพายแห่งตน ล่มจมกลางชล
จะเสียซึ่งเมียพึงใจ
ให้แก้ทรีมกองไฟ ร้ายจะประไลย
ปลาตสุดเลิศจะดี

(๙๒) ฝันว่าท่านผ่านาภี ทำดุจกาลี
ลากไส้และสาวออกมา
ท่านให้ทำขวัญกายา จะได้มหา
ดิเรกลาภนั้นมากมาย

(๙๓) ฝันว่าตนต้อนขับควาย มาเทียมเกวียนผาย
ผันไปทิศใดก็ดี
ให้ดำลงในวารี แก้ฝันจึ่งดี
จักได้ซึ่งสิ่งนานา

(๙๔) ฝันว่านาคราชนาคา ให้แต่งบูชา
เข้าตอกดอกไม้บังคม
จักได้ของรักพึงชม ลาภจักนิยม
เนื่องเอนกอนันต์ตนองมา

(๙๕) ฝันว่าพ้าผ่าพฤกษา ให้แต่งกระยา
สังเวยสรรพสิ่งข้าวแกง

บูชาน้ำเต้าพักแฟง ทำขวัญอย่าแหนง
จึ่งจักได้ครองนัครา

(๙๖) ฝันว่ามีคนพาลา มาประหารชีวา
ชีวิตแห่งตนวายปราณ
แม้นตื่นขึ้นแล้วอย่านาน เร่งแปลงสถาน
เสียอื่นจักได้เงินทอง

(๙๗) ฝันว่าขี่คชสารสอง ยงยุทธประลอง
ประหลาดแลดูปลักปลอม
ให้อาบชลสามกระออม อาจสร่างทุกข์ตรอม
ให้พึ่งตระหลบปรีดี

(๙๘) ฝันว่าเรือนหลายอัปรีย์ จะเกิดกระลี
กระลำแต่ล้วนร้อนใจ
ให้แก้ที่ทางน้ำไหล จักมีฤทธิไกร
ได้ลาภแต่ล้วนดี ๆ

(๙๙) ฝันว่าพระจันทร์แจ่มศรี ท่านว่ามีดี
ให้ตนไปดำคงคา
แล้วกระทืบเท้าสามครา จึ่งแก้ฝันรา
ฝันร้ายจะกลายเป็นดี

(๑๐๐) ฝันว่านอนหงายกลางนที ปากเต็มวารี
ลำบากเพียงม้วยมรณา
ให้แก้เสียก่อนอย่าคลา จึ่งจะสุขา
ลาภผลจะได้มากมี

ฝันเห็นถ้าว่าราตรี　　เชิญใจจักดี
เลิศแล้วเป็นเอกเสนา
ถ้าเป็นลูกหลานราชา　　จะได้ฐานา
ทั้งรั้งแลครองนครินทร์
(๑๐๑) ฝันว่าพระพุทธมุนินทร　　อธิบดินทร์
มาดลในจักษุญาณ
ให้แต่งสรรพเครื่องสการ　　เข้าดอกบุษมาลย์
ทั้งปวงทุกสิ่งบูชา
แก่ชนผู้เฒ่าชะรา　　จะเกิดมหา
โชคลาภประเสริฐศุภผล
(๑๐๒) ฝันว่าเห็นปราสาทพระมณ　　เฑียรทิพย์ไพชยนต์
เวียงวังจักได้ครองเมือง
(๑๐๓) ฝันว่าทารกสรุ่งเรือง　　ดับทุกข์ประเทือง
ด้วยกลิ่นสุคนธ์มาลี
ให้ดำลงในนที　　แก้ฝันจึงดี
ลาภนั้นจะได้มาดล
(๑๐๔) ฝันว่าขี่ควายออกชน　　กันอยู่อลวน
เร่งจำกำหนดตำรา
ให้เร่งเอาชลธารา　　สามกระออมมา
รดแล้วแก้ฝันจึงดี
(๑๐๕) ฝันว่านอนกลางวารี　　หนึ่งนอนในที่
คูหาและถ้ำกลางคืน

พึ่งคำอย่าแหนงฝ่าฝืน ตำหรับกล่าวยืน
เข้าตอกให้แต่งบชา
หนึ่งพวงคันธรสบุบผา เร่งแต่งอย่าคลา
ตนจึ่งจะได้เมียชม
(๑๐๖) ฝันว่าปีกหางงอกนิยม แห่งตนนิกตรม
ประหวัดในจิตต์ลนลาน
ให้แก้กลางหนสะพาน หนึ่งในวิหาร
ให้ตัดซึ่งผมแห่งตน
เจียนเสียหน่อยหนึ่งยล จึ่งจักเกิดผล
ฝันนั้นจะกลับเป็นดี
(๑๐๗) ฝันว่าลำเภานาว ให้แก้ท่านมี
ยศศักดิ์จึ่งถูกาภา
(๑๐๘) ฝันชีคานหามลีลา จักนึกปรารถนา
สิ่งใดจักได้ดั่งใจ
(๑๐๙) ฝันว่าไฟไหม้จริงไซร้ ให้แก้พงไพร
พฤกษามโหโอฬาร
จะได้เงินทองศฤงฆาร ตนจะสำราญ
รื่นรวยด้วยสิ่งโภคา
(๑๑๐) ฝันว่าท่านตัดหัตถ์บาทา เร่งให้บูชา
ตีนนกตีนไก่จึ่งดี
จะได้เป็นครูอาจารย์ แก่ไทธิบดี
บดินทร์เรืองเดชา

(๑๑๑) ฝันว่าได้กินสุรา เลี้ยงแขกนานา
ปลาดแลดทรพล
ให้แก้ไต้ถุนเรือนตน เขพะพิงยล
ก่มลงแก้ฝันทันที่
(๑๑๒) ฝันว่าได้เสื้อผ้าดี จักได้สมศรี
สวัสดิ์ลาภพูลมา
(๑๑๓) ฝันว่าท่านทำโทษา จักได้ดีลา
ไปครองนครกรุงไกร
(๑๑๔) ฝันเห็นเสือร้ายใจไหว จะมีฤทธิไชย
ชนะแก่ฝูงประจา
(๑๑๕) ฝันว่าเขาตัดกรรฐา หนึ่ง หัตถ์บาทา
ตนจักได้ครองเวียงชัย
(๑๑๖) ฝันว่าคนทั้งหลายตายไป สุขจะเกิดใน
จิตต์ตนจะอยู่กินดี
(๑๑๗) ฝันว่าเห็นสารพาชี หนึ่ง เห็นบุรี
จะได้เป็นขุนหมื่นพัน
(๑๑๘) ฝันว่าพระธาตุวิวรรณ์ หนึ่ง เจดีย์สรรพ์
หนึ่งพระมหาโพธา
ผู้นั้นจะถึงโสดา ปลดจากนรกา
นรกบ่บุกรุกราน
(๑๑๙) ฝันว่าเศียรขาดอันตรธาน จากกายพิการ
ตนจะได้เป็นขุนนาง

(๑๒๐) ฝันว่างูขบบาทางค์ ถ้าของตนวาง
ไว้หายจะได้คืนมา

(๑๒๑) ฝันว่าเผาผีเน่าอุจา จักได้ลาภมา
บัดเดียวสำเร็จโดยใจ

(๑๒๒) ฝันว่าเหยียบคูถเดินไคล ลาภจักทันใด
บช้าสักหนึ่งนาฑี

(๑๒๓) ฝันว่าตกเว็จตัวดี ขึ้นเรือนกระดี
จักได้สิ่งของสมปอง

(๑๒๔) ฝันว่าเขาพัดวีประคอง จักเป็นนายกอง
แก่ท่านทั้งปวงมิคลา

(๑๒๕) ฝันว่าเต้นรำรจนา จะเสียของลำ
ระพัดเพราะหญิงจักทำ
ให้แก่ใต้ถุนจงจำ อย่าแหนงในคำ
ฝันร้ายจะกลายเป็นดี

(๑๒๖) ฝันว่ากินผึ้งมัศรี ยศศักดิ์อันดี
ปรากฏไปแก่ประชา

(๑๒๗) ฝันว่าข้ามสินธุคงคา อันใหญ่มหา
ก็ถึงฝั่งบมินาน
แล้วขึ้นพฤกษาพิศาล จะได้ศฤงฆาร
ครองเขตต์นิเวศประชา

(๑๒๘) ฝันว่าทรัพย์หายหนักหนา ไปต่างนครา
ตนนั้นจะได้ของดี

(๑๒๙) ฝันว่าหญิงนุ่งผ้าโสภี หนึ่งได้จำปี
หนึ่งได้ซิ่งจุณจันทนา
หนึ่งใส่น้ำมันเกษา รสพุ้งปรีดา
ตนจักอยู่ดีกินดี

(๑๓๐) ฝันว่ามูตรคูถสุขี ลาภจักมูลมี
บัดเดี๋ยวจะได้บัดดล

(๑๓๑) ฝันขึ้นหาดทรายพึงยล จักมียศตน
เป็นใหญ่จนถึงพระยา

(๑๓๒) ฝันว่าเขาแทงอาตมา จักเป็นพระยา
เหมือนกันกับขึ้นหาดทราย

(๑๓๓) ฝันชี่ลำเภาข้ามสาย สมุทรฟูมพ่าย
ระลอกกระทบเภตรา
จงเร่งไปหาพฤฒา ปราชญ์อันปรีชา
แก้ฝันจึงจะได้ดี
ถ้าฝันยามหนึ่งจึงมี สิ่งร้ายแลดี
แปดเดือนจะได้โดยจง
ถ้าฝันสองยามปลดปลง สุขทุกข์ผ่อนลง
กำหนดแต่สี่วันตรา
ถ้าฝันในยามตะติยา สุขทุกข์นานา
วันหนึ่งจะได้บ่มินาน

(๑๓๔) ฝันว่าตนขี่คชสาร ลงสู่ชลธาร
จะเกิดเป็นความแก่กัน
ด้วยสัตว์จตุบาทจงพลัน หนึ่งท่านทายฝัน
ว่าด้วยสัตว์สองบาทา

(๑๓๕) ฝันว่าน้ำท่วมนครา จะจากเคหา
นิเวศน์ที่เขตต์แห่งตน

(๑๓๖) ฝันว่าได้รัตนพิงยล ในอ่างสุคนธ์
แลดูประหลาดอัศจรรย์
จะมีบุตรเลิศลาวรรณ์ จะได้พึ่งพันธุ์
บุตรตนซึ่งเกิดออกมา

(๑๓๗) ฝันว่าน้ำนองนักหนา ผู้ดีจักมา
เอาโทษมาใส่ให้ตน

(๑๓๘) ฝันว่ากินศีรษะคน ดิบดิบน่าฉงน
จะดีได้ครองนครา
ฝันว่ากินศีรษะสุกนา ทุกข์แล้วจักมา
ได้ลาภแล้วจะพลันตาย

(๑๓๙) ฝันตกเว็จฐานใจหาย เร่งระมัดกาย
มิดีบัญญัติจงจำ

(๑๔๐) ฝันว่าตนถึงแก่กรรม มีผู้มาทำ
ประหารชีวิตให้ตาย

ก็กลับเป็นขึ้นโดยหมาย จักมีลาภหลาย
สิ่งสินแลทรัพย์เหลือตรา

(๑๔๑) ฝันว่าพุทธพงศ์เจรจา ด้วยดีสุระพลา
มหาอุตมเหลือไตร

(๑๔๒) ฝันว่าฟันหักคลอนไหว บมิดีใช้ร
ว่าตนจะป่วยปางตาย

(๑๔๓) ฝันว่าไปทิศบุรพผาย แม้ใช้จักคลาย
ทุกข์ โศกจะเบาบางใจ

(๑๔๔) ฝันว่าสระเกล้าดำชะไล จะเสียตนไป
แก้ฝันคนมิครรภ์ดี

(๑๔๕) ฝันว่าได้มิ่งสมศรี ให้แปรทนี้
นอนท้อนลาภพูนมา

(๑๔๖) ฝันว่าคชสารอาชา เทียบทีเกยชลา
จะได้ครูและที่ดี

(๑๔๗) ฝันว่าท่านทำขวัญมี ชัยลาภสุขี
ล้วนทรัพย์ สิ่งจะมูลมา

(๑๔๘) ฝันว่าเรือลอยธารา ระมัดกายา
แลทรัพย์จะออกจากตน

จะแก้ฝันนั้นพึงยล ให้แก่เมื่อตน
ถ่ายทุกข์จึงสถาพร

(๑๔๙) ฝันชุดครอบที่นอน จงพึงกลกลอน
ระมัดจะเสียสูญกาย

(๑๕๐) ฝันกินของหวานใจหาย สรรพโรคในกาย
พยาธิเบียนบีฑา

---

(๑๕๑) ฝันว่ากระสัตรี ผู้เฉิดโฉมจะมาหา
ทรัพย์สิ่งจะมีมา ทุกสิ่งลาภนั้นมากครัน

(๑๕๒) หนึ่งฝันว่าแต่งกาย น้ำมันหอมสุธาคันธ์
แม้นไข้จะพึงพลัน บันเทาถอยจะคลายหาย

(๑๕๓) หนึ่งฝันว่าชี่เกวียน แลเทียมโคท่านกล่าวทาย
ว่าท่านผู้ใหญ่หมาย จะรักษาประคองตน

(๑๕๔) หนึ่งฝันว่าลากไส้ อันเรียรายออกแลยล
จักได้สัตรีดล ที่สมรักเป็นภรรยา

(๑๕๕) หนึ่งฝันว่าตายไป จะอยู่ในที่ใดนา
อยู่กินจะสุขา กว่าชีวาจะปลดปลง

(๑๕๖) หนึ่งฝันว่าได้นั่ง ลงเหนืออาศน์อันบรรจง
จะยิ่งด้วยยศยง ล้วนแต่ดีเป็นสุขา

(๑๕๗) หนึ่งฝันว่าแต่งเครื่อง บริโภคสุราสา
ดีไว้จะมีมา ผู้ที่รักจะนำผล

(๑๕๘) หนึ่งฝันว่าเห็นดาว | แลดวงเดือนสุริยน
แต่ล้วนเป็นมงคล | ว่าจะเกิดสวัสดี
(๑๕๙) หนึ่งฝันว่ากินผึ้ง | จะได้ครองบุรีศรี
หนึ่งฝันประหลาดมี | ว่าพ้าผ่าให้บูชา
เมื่อเสร็จเอาเครื่องเล่น | พลีกรรมทั้งปวงมา
ให้ผู้ช่วยบูชา | เขากินเถิดจงดีคง
ถ้าตัวเป็นแต่ขุน | จะเป็นหลวงแท้เที่ยงตรง
แม้นมีชิ้งนามวงศ์ | อำมาตย์จะเป็นราชา
(๑๖๐) หนึ่งฝันว่าแตนต่อย | ตกน้ำลงมิดนา
ศัตรูจะจู่มา | กระทำโทษให้จำจร
จากถิ่นที่อยู่กิน | จะแก้ฝันตำราสอน
ทำตามคดีกลอน | ให้แก้ที่ทางหลวงดี
(๑๖๑) หนึ่งฝันว่าฝนตก | ระมัดกายแลอินทรีย์
ของรักจักจากหนี | ไปสิ้นสูญให้เศร้าใจ
(๑๖๒) หนึ่งฝันว่าขี่ม้า | อาชาข้ามชลาลัย
จะเรืองนราชัย | ศักดายศจะเปรมปรีดิ์
(๑๖๓) หนึ่งฝันว่าขี่เกวียน | แลเทยบเทียมด้วยพาชี
ตำราท่านว่ามี | ซึ่งผู้ใหญ่จะชมตน
(๑๖๔) หนึ่งฝันว่าสัตรี | มาสิทธิ์ดูแดงยล
นุ่งห่มสกายกล | แต่ล้วนแดงประหลาดตา

ผ้าเครื่องสุคนธ์แดง มิดีแต่งตำราตรา
จะได้แต่ทุกขา เป็นเที่ยงแท้ทำนายทาย
(๑๖๕) หนึ่งฝันว่านงนาฏ นารีทรงประดับกาย
นุ่งห่มล้วนดำหมาย ทัดดอกไม้สุคนธาร
ทายว่าศัตรูปอง จะเบียดทรัพย์ของเราผลาญ
จะได้แต่รำคาญ ระมัดพึงระวังกาย
(๑๖๖) หนึ่งฝันว่ากินเดือน ตะวันดวงพระสุริยฉาย
จะได้สมบัติหมาย เสวยราชย์ในพารา
(๑๖๗) หนึ่งฝันว่าขี่ขึ้นเขา แลขี่คชสารกล้า
คงได้เป็นเสนา มหาอรรคมนตรี
(๑๖๘) หนึ่งฝันว่าดมกลิ่น เอาพื้นแผ่นปถพี
ทายตามตำรามี ว่าจะเป็นพระยาวงศ์
(๑๖๙) ฝันว่าตนได้อุ้ม คชสารสถิตยคง
หนึ่งตนดำเนินตรง เข้าอยู่ริมนิโครธา
ใครฝันถ้าดังนี้ จะได้มีที่พึ่งพา
ผู้ใหญ่ผู้ส่งมา ท่านจะให้เป็นดีคง
(๑๗๐) หนึ่งแม้ใครฝันว่า พุทธเลิศดำเนินตรง
เข้ามาตำราปลง เข้าดอกแต่งมาลคันธ์
เทียนธูปจุดอัคคี แล้วจักพ้นจากทุกข์ฝัน
ประเสริฐกว่าฝันอัน ทั้งปวงมาไม่เทียมดี
(๑๗๑) หนึ่งฝันว่าปราสาท แลตนโพธิ์จะเกิดมี
หลากเห็นเป็นผิดที่ ขึ้นกลางเรือนตัวจะตาย

(๑๗๒) หนึ่งฝันว่าไรตอม แลมดรุมเข้ากัดกาย
จะได้ซึ่งผลหมาย มิตรรักสมัครมา

(๑๗๓) หนึ่งฝันว่าแต่งองค์ น้ำมันใส่ศีราหา
มิดตำราตรา ว่าจะผิดผู้ใหญ่ยง

(๑๗๔) หนึ่งแม้นถ้าใครฝัน ว่าฝาเรือนฉะเพาะตรง
เป็นดอกปทุมบง มิดแท้ทีกล่าวมา

(๑๗๕) หนึ่งฝันว่าข้าวเปลือก สถิตย์เต็มในเคหา
จะมีแต่โกลา จะเกิดความอันใหญ่ยง

(๑๗๖) หนึ่งฝันว่าข้าวสาร สถิตย์เต็มอยู่เรือนคง
ว่าบุตรนัดดาวงศ์ จะมาสู่มาหาทาย

(๑๗๗) หนึ่งฝันว่ากินข้าว ด้วยใบบัวกัดหมาย
หนึ่งนาคราชกาย ช้างสารสิหกัดคง
จักได้เป็นเอกอัค คะมหาเสนาวงศ์
ตำราท่านกล่าวตรง ตามฉะบับบุราณมา

(๑๗๘) หนึ่งฝันว่านอนบน ชโลธารให้บูชา
ไม้ใหญ่อันสาขา จะยิ่งยศเป็นเสนี

(๑๗๙) หนึ่งฝันว่าเพลิงไหม้ พฤกษาตนจะลาภมี
จะได้เพราะนารี แลนำน้อมมาผจง

(๑๘๐) หนึ่งฝันว่าขี่เรือ สำเภาข้ามสินธุตรง
จะได้ที่พึ่งพงศ์ ผู้ใหญ่แท้ทำนายทาย

(๑๘๑) หนึ่งฝันว่านอนเหนือ แผ่นดินดานระวังกาย
จะมีแต่ใจหาย ให้เกรงเพลิงจะไหม้จน

(๑๘๒) หนึ่งฝันน้ำมันใส่ หนึ่งแต่งหัวศีราตน
จะได้แต่ร้อนรน ตนจะม้วยชีวามรณ์
(๑๘๓) หนึ่งฝันว่าตัดเศียร ชนชาติประชากร
จะเรืองเดชขจร ชนะแก่จัตุรงค์
(๑๘๔) หนึ่งฝันว่าที่อยู่ เรือนแลฝาทลายลง
มิดีเป็นเที่ยงตรง จะทุกข์หลายประการมี
(๑๘๕) หนึ่งฝันว่าผมลุ่ย แลหลุดจากซึ่งเกษี
ให้เกรงทุกนาที ตัวจะตายตำราตรา
(๑๘๖) หนึ่งฝันว่าฟักแฟง แลน้ำเต้าแลถั่วงา
บันดาที่กล่าวมา ว่ามิดีจะเสียตน
(๑๘๗) หนึ่งฝันว่าเสือขบ อีกหมีกัดอุบัติตน
จะได้แต่ร้อนรน ระกำตรมในจิตรจง
(๑๘๘) หนึ่งฝันว่าร้องไห้ จะได้ชมเป็นเที่ยงตรง
(๑๘๙) หนึ่งฝันเห็นรูปทรง ปราสาทราชมณเฑียร
หนึ่งฝันเห็นดอกไม้ แลดอกบัวอย่านึกเวียน
นิมิตรแลดังเนียร มาล้วนแต่เป็นสุขี

---

(๑๙๐) ฝันว่าข้าศึกกาลี ทำโทษยายี
ร้ายนักบำบัดกายา
ให้แก้ที่ทางไปมา สามแพร่งทิศา
สิ่งร้ายจะถ่อมถอยคลาย

(๑๙๑) หนึ่งฝันว่าตนนั้นตาย มีชนทั้งหลาย
เขาหามเอาไปเสียจำ
ให้เร่งทำขวัญอย่าพล้ำ จะได้ทองคำ
แลเงินเป็นลาภมากมี

(๑๙๒) ฝันว่านอนกลางนที ชลไหลวารี
เข้าสู่ยังปากแห่งตน
ให้บูชาต้นพฤกษชน อันใหญ่โสภณ
จะมีขุนนางรักษา

(๑๙๓) ฝันว่าเห็นท้าวพระยา ให้นางตนมา
มิดีอย่าได้ไว้ใจ
ให้ปีนต้นไม้ขึ้นไป แก้ฝันทันใด
จึงร้ายจะกลายเป็นดี

(๑๙๔) ฝันว่าได้เป็นเศรษฐี ท่านว่ามิดี
ให้ตนไปนอนกลางดิน
แล้วหว่านข้าวให้ไก่กิน จึงคลายมลทิน
โทษแล้วให้แก้ฝันดี

(๑๙๕) ฝันเห็นประหลาดผิดที ว่าตนกาลี
ไปนอนในเท่ากลางดิน
ตีนตกข้างหนึ่งพึงยิน แล้วศีรษะผิน
ไปตกข้างหนึ่งมิดี
ให้แต่งข้าวดอกมาลี บูชาจงดี
ต้นไม้จะได้สาวนาง

(๑๙๖) ฝันว่าท่านเชือดเนื้อพลาง จำคำอย่าหมาง
ท่านให้กระทำบูชา
ตีนนกตีนไก่อย่าคลา จะมีวาสนา
ได้เป็นพระยามั่นคง

(๑๙๗) ฝันว่าได้หอกดาบคง มิดีอย่าหลง
ขุนนางผู้ใหญ่จะตาย

(๑๙๘) หนึ่งฝันว่าท่านทั้งหลาย ให้เสื้อผ้าทาย
ว่าลาภจะมีสมั่งมี

(๑๙๙) ฝันว่าตนได้เสียผี จะได้เป็นดี
เร่งจำกำหนดจงคง

(๒๐๐) ฝันว่านุ่งผ้าเส้นตรง จะอยู่ยืนยง
จะได้ซึ่งมิ่งเมียทาย

(๒๐๑) หนึ่งฝันว่าหมากทั้งหลาย เอามามุ่งหมาย
แล้วเอามากินกับพลู
ทายตามฉะบับท่านดู แห่งถ้อยคำครู
ว่าตนจะจากที่ไป

(๒๐๒) ฝันว่ากินยาท่านใช ว่าโรคภายใน
ของตนจะหายไปคง

(๒๐๓) ฝันงูขบเกี้ยวรอบวง จะได้ลาภจง
หนึ่งบุตรแลเมียมากมาย

(๒๐๔) ฝันว่าตนจะฝันผาย มุ่งจิตต์ใจหมาย
เข้าสู่วิหารกุฎี

คนฝันรักษาอยู่มี จะได้ศุภศรี
แก้วแหวนแลทองเงินตรา
(๒๐๕) ฝันข้าวเปลือกเต็มลานนา ระมัดกายา
จะได้เป็นความใหญ่ยง
(๒๐๖) ฝันว่าฟันหักบอกตรง ว่าญาติวงศ์
จะตายจะเสียของหาย
(๒๐๗) ฝันว่าผีเน่าลอยทาย กำหนดกฎหมาย
นานไปจึ่งลาภจะมี
(๒๐๘) ฝันว่าขี่ช้างมิดี จะได้กาลี
เป็นความเพราะผู้ใหญ่คง
(๒๐๙) ฝันว่าตนเฒ่าแก่ลง ไว้จุกฤๅหลง
ดังเด็กฤๅอายไม่มี
ให้แก้ที่นอนเองดี จึ่งจะได้ศรี
สวัสดิลาภมีมา
(๒๑๐) ฝันเห็นนี้ว่าขนกา เสียของนานา
เป็นเพราะผู้ใหญ่มั่นคง
ฝันนั้นท่านแก้จงตรง ให้ตนจำลง
ไปแก้ใต้ถุนจึ่งดี
(๒๑๑) ฝันว่ากินตะวันจันทรี ถ้าตนเป็นชี
จะเป็นพระครูแม่นหมาย
ถ้าเป็นคฤหัสถ์ท่านทาย จะได้เป็นนาย
เป็นถึงพระยาเรืองไชย

(๒๑๒) ฝันว่าสิ่งของหายไป จักได้จรไกล
เมืองอื่นแลลาภจักมี

(๒๑๓) ฝันว่าอาทิตย์เรืองศรี ออกเราเห็นดี
ให้แต่งข้าวตอกมาลา
บูชาผู้ใหญ่อย่าคลา ลาภจักมีมา
แก่เราให้อยู่ดีคง

(๒๑๔) ฝันว่าตนนั้นตกลง ให้ตนขึ้นตรง
แก้บนต้นไม้จึงดี

(๒๑๕) ฝันว่ากบกลืนจันทรี หนึ่งกินสุริยศรี
ใครฝันนั้นดีมักทาย

(๒๑๖) ฝันว่าลูกเป็ดไก่หมาย ตนนั้นเอาชาย
ว่าดีจะได้ข้าคน

(๒๑๗) ฝันว่าหญิงนั่งโสภณ ทำจุณจันทน
น้ำมันเรากวดจุมภดี

(๒๑๘) ฝันว่าล้มลงผิดที่ หนึ่งของหายหนี
แก้ฝันท่านให้กองไฟ
สามกองจึ่งแก้ฝันไป อย่าได้สงสัย
จึ่งฝันจะดีอย่าแคลง

(๒๑๙) ฝันว่าฟ้าผ่าอย่าแหนง ให้เอาพักแฟง
หนึ่งดำแดงเอามาข้าว
บูชาขวัญเสียเถิดรา จะได้ลาภา
ไปรั้งไปครองบุรี

(๒๒๐) ฝันว่ารากเลือดก็ดี ออกเต็มกาย
จะได้กินของหลากมา

(๒๒๑) ฝันราหูกินจันทรา หนึ่งว่ายักษา
กินคนก็ดีท่านทาย
จะไปทิศใดโดยหมาย บมิระคาย
มิแต่ชนะมั่นคง

(๒๒๒) ฝันว่าลูกเมียที่ปลง ร่วมจิตต์ใจจง
ไปจากที่เรือนเคหา
ให้แต่งข้าวตอกมาลา แล้วให้บูชา
พระพุทธแลพระโพธิ
จะนึกสิ่งใดก็ดี ห่อนแคล้วจากศรี
สวัสดิสมจินดา

(๒๒๓) ฝันหุงข้าวกับเนื้อปลา พี่น้องจักมา
เอาลาภมาให้แต่ไกล

(๒๒๔) ฝันขี่สุกรคลาไคล ให้แก่จงไป
แม่น้ำที่กลางคงคา
แม้นไม่ทำตามตำรา จะเกิดโรคา
พยาธิไข้เจ็บตาย

(๒๒๕) ฝันขี่เรือล่องน้ำพาย บังเกิดอันตราย
แลเรือก็แตกล่มลง
มิท่านจะฆ่าตนตรง ให้แก่ฝันคง
จะดีให้แก้ครัวไฟ

(๒๒๖) ฝันว่ามีผู้ใดใด   อุ้มตนขึ้นไป
ขี่ช้างและม้ายวดยาน
หนึ่งขี่คานหามบรรหาร   ท่านบอกแจ้งการ
ให้แก่ผู้มีปัญญา
จะได้ลาภต่างเมืองมา   มิดังนั้นนา
หนึ่งทายว่าผู้ยศมี
จะรับนับถือว่าดี   การุณปราณี
จะเอาเป็นญาติกา
(๒๒๗) ฝันว่าได้ม้าคชา   ให้เกรงกายา
จะตายด้วยหญิงกาลี
ให้แก่ต้นไม้ใหญ่ดี   โทษร้ายราคี
ฝันร้ายจะดียิ่งยง
(๒๒๘) ฝันว่าไส้ไหลจากองค์   ให้แต่งบุษบง
เข้าตอกแลดอกมาลี
แก้แก่ผีเรือนจึงดี   จะได้สุภศรี
สวัสดิลาภภักษผล
(๒๒๙) ฝันว่าท่านเชือดเนื้อตน   ทั้งเสียอย่าฉงน
ให้แก่ผู้มีปัญญา
จะได้ลาภสมจินดา   ดุจดั่งปรารถนา
แต่ล้วนอันดีชอบกล
(๒๓๐) ฝันว่าท่านปาดเนื้อตน   ออกแล้วกลับขน
มาย้อนให้ตนเองจำ

ให้แก้แก่คนแดงดำ อย่าเหลียวหลังทำ
บ่ายหน้าไปหนเหนือดี

(๒๓๑) ผิ้นตกช้างม้าเรือนรี ตำราท่านมี
ให้ดำน้ำแก้จึงจง
ขึ้นมาทาจันทน์แป้งทรง สิ่งร้ายจะปลง
กลายกลับไปให้ดีนา

(๒๓๒) ฝันถือแหวนเกรงกายา จะมีนัยน์ตา
หนึ่งนั้นจะบอดหัวตน
ให้แก้เทวาชั้นบน แล้วเอาสุคนธ์
บูชาเมื่อแก้ดีคง

(๒๓๓) ฝันว่าตีนมือหลุดลง สุดสิ้นทั้งวงศ์
ให้เกรงแลตัวจะตาย
ในเดือนเจ็ดจงขวนขวาย บูชาอย่าคลาย
พระเคราะห์พระนามมิ่งขวัญ
ให้ปล่อยนกปลาเสียพลัน แล้วบาตรพระฉัน
ใส่ส่งจึงอยู่กินดี

(๒๓๔) ฝันส่องแว่นเมื่อราตรี รุ่งเรืองรัศมี
ให้แก้แก่ท่านปรีชา
ผู้อันฉลาดโวหาร์ จะนึกปรารถนา
สิ่งใดจักได้ล้วนดี

(๒๓๕) ฝันเสือกินลูกมฤคี แก้ทีนอนดี
จะได้ซึ่งลาภมากมาย

(๒๓๖) ฝันว่าช้างแทงมั่นหมาย ตำราท่านทาย
ว่าลาภจะได้แก่เรา

(๒๓๗) ฝันว่าตกโตรกเหวเขา จักแก้ให้เอา
คางเกยที่พลิ้งจึงดี

(๒๓๘) ฝันกายพองเน่าเป็นผี ชนเห็นปราณี
เขาหามไปทิ้งเสียนา

ว่าขวัญออกจากกายา ท่านให้บูชา
ผีเรือนแล้วจึงจะดี

(๒๓๙) ฝันตัดผมใหม่ผ่องศรี ให้ดำวารี
แก้ฝันในน้ำเถิดรา

เมื่อเสร็จแล้วจึ่งขึ้นมา กองเพลิงสามครา
แล้วเข้าไปนั่งในกลาง

จึงแก้กองไฟอย่าพราง เล่ห์ไปตามทาง
ฝันจึ่งจะได้ดีคง

(๒๔๐) ฝันว่าท่านผูกคอตรง กันตัวท่านยง
ผู้อื่นแลตัวจะดี

จะได้ซึ่งเมียผ่องศรี แม้นไม่สมที่
จะได้มียศศักดา

(๒๔๑) ฝันว่าสุริยอุปรคา จับทิศบูราพา
แลทิศปะจิมทำนาย

ว่าพ่อแม่คนจะตาย ตำราหนึ่งขยาย
ท่านให้กระทำบูชา

ให้เอาข้าวตอกมาสา เจ็ดดอกเอามา
เมื่อแก้จึงจะดีไป
(๒๔๒) ฝันว่าเสาเรือนแปรไข หนึ่งเป็นมาลัย
บำหยัดซึ่งกายกาย
ให้ผันหน้าไปอย่าหนี ต่อเสามุมดี
ก็ฝันแลฝันดีนา
(๒๔๓) ฝันว่าแลบลิ้นออกมา จมูกนัยน์ตา
หนึ่งนั้นออกมาด้วยพลัน
(๒๔๔) ฝันกอบแก้วแหวนสุวรรณ หนึ่งกอบหิรัญ
จะได้ซึ่งเมียสาวงาม
(๒๔๕) ฝันว่าไส้ออกเรี่ยลาม เกี้ยวรอบกายตาม
รอบหนึ่งสองรอบนานา
หนึ่งสามรอบจำอย่าคลา ตามในตำรา
จะได้ซึ่งสมบัติหมาย
(๒๔๖) ฝันว่างูขบตอดกาย ท่านชี้แจงร้าย
ต้องทุกข์ถึงมรณา
แล้วกลับเป็นคนขึ้นมา จะได้ทาษา
ทั้งช้างและม้าวัวควาย
(๒๔๗) ฝันว่าผู้อื่นทั้งหลาย ให้เงินทองทาย
ว่าตนจะได้เมียขวัญ
(๒๔๘) ฝันว่าอดข้าวเย็นกินพลัน จะหายโรคัน
หนึ่งญาติจะมาแต่ไกล

(๒๔๙) ฝันว่าข้าวเป็นเปลือกไป จะเกิดโรคภัย
ให้แก้ทางเกวียนดี

(๒๕๐) ฝันเดือนใกล้ตกลับสี้ แล้วห่อนตกลี้
ลับลงท่านให้บูชา
ข้าวตอกแลดอกมาลา หนึ่งอีกเอามา
แกงส้มและแกงหวานน้ำ
บูชาที่แห่งนำทำ มิได้ไซ้ยคำ
ข้างขึ้นจึ่งมีตำรา

อนุกรม

ก กลด ๒๕
กลอง ๓๐
เกวียน ๕๑,๖๒,๙๓,๑๕๓,
๑๖
แก้วรัตน์ ๑๓๖,๒๔๔
กบ ๒๑๕
กฎ ๓๖, ๒๐๔
กล้า (ตก) ๔๙
กะบือ ๕๒,๕๙,๙๓,๑๐๔
กา (ขน) ๒๑๐
ไก่ ๒๑๖

ข ขื่อ ๑๐
ของหาย ๑๒๘,๒๑๒,๒๑๘
ขวัญ (ทำ) ๑๔๗
ข้าศึก ๑๙๐
แขกเต้า ๗๘
ขาว ๑๘,๘๐
ของหวาน ๑๕๐
ข้าวเปลือก ๑๗๕,๒๐๕
ข้าวสาร ๑๗๖
ข้าว ๑๗๗,๒๒๓,๒๔๘,๒๔๙,๗๗

ค	โค ๕๒,๕๙	คา ๖๗,๑๐
ฅ	คานหาม ๑๐๘,๒๒๖	คอ ๑๑๕,๒๔๐
ฆ	คนตาย ๕๗	คู (ขุด) ๑๔๙
	เครื่องหอม ๓๐๓,๑๕๒	คน ๒๒๑
	ฆ้อง ๓๐	ฆ่า (ถูก) ๙๖
ง	งู ๑๒๐,๒๐๓,๘๘,๒๔๖	เงิน ๒๔๔,๒๔๗
จ	จันทร์ ๑๙,๔๑,๕๔,๕๘,๗๔	จอมปลวก ๑๗
	๑๕๘,๑๖๖,๒๕๐,๒๑๕,๒๒๑,	จำ (ถูก) ๖๑
	๒๑๑	
	จันทร์ ๙๙,๑๒๙	เจดีย์ ๑๑๘,๒๗
	จำปี ๑๒๙	จมูก ๒๔๓
	จรเข้า ๘๘	จุก (ไว้) ๒๐๙
ช	ช้าง ๔๒,๖๓,๙๗,๑๑๗,๑๓๔	
	๑๔๖,๑๖๗,๑๖๙,๑๗๗,๒๐๘	
	๒๒๖,๒๓๗,๒๓๑,๒๓๖	
ด	แดง (ตนนุ่งห่ม) ๑๗	ดาว ๗๔,๑๕๘
	ดอกไม้ ๘๔,๑๘๙	เดินทาง ๘๕,๓๘
	ดอกบัว ๑๘๙,๘๐	ดาบ ๑๙๗,๗๑
ต	แตรสังข์ ๓๐	ตา ๒๔๓
	เต่า ๓๓	ตรวน ๔๗
	แตน ๖๐,๑๖๐	ตรีศูล ๖๘
	ตวันออก (ไป) ๑๔๓	ตนตาย ๑๕๕,๑๙๑,๒๓๘,๓๔๐

แต่งตัว ๑๗๓,๑๘๒,๑๕๒
ต้นไม้ ๑๒๗
ตก ๒๑๔
เต้นรำ ๑๒๕

ถ
ถ้ำ ๘๓,๑๐๕
ถูกแทง ๑๓๒
ถ้วงา ๑๘๖

ฐ
ฐาน ๑๓๙

ท
เท้า ๑๐,๔๔,๔๖,๕๓,๑๑๐
๑๑๕,๒๓๓
ท้อง ๙๒
ทอง ๒๔๔,๒๔๗
ไทร ๓๒,๗๙,๑๖๙
เท่า (นอนใน) ๑๙๕
โทษ (ต้อง) ๑๓๓

น
นาค ๔,๙๔,๑๗๗
น้ำ ๓๕,๘๐,๘๖,๑๐๕,๑๓๗,๑๓๕
๑๗๘,๑๙๒,๑๓,๑๒๗,๑๖๒
น้ำเต้า ๑๘๖
นางพระยา ๒๒
เนื้อ (ลูก) ๗๖,๒๓๕
น้ำมันหอม ๑๒๙,๑๕๒,๑๗๐
เนื้อ (ของตน) ๑๙๖,๒๒๙,๒๓๐

บ
เบ็ด ๓

ป
ปราสาท ๑๙,๑๐๒,๑๗๑,๑๘๙
ปีกงอก ๑๐๖
เป็ด ๒๑๖
ปี่พาทย์ ๓๐
ปี่สสาวะ ๑๓๐
ปลา ๓,๒๒๓

ผ
ผ้า ๒ นุ่งผ้า ๙,๒๐๐ ผ้าแดง ๖๔
ผู้เฒ่า ๕๖
ผึ้ง ๑๒๖,๑๕๙
ผี (เสีย) ๑๙๙
ผลไม้ ๖
ผม ๗๕,๑๔๔,๑๘๕,๒๓๙
แผ่นดิน ๑๘๑,๑๖๘

ฝ
ฝน ๘๙,๑๖๑
ฝาเรือน ๑๗๔,๑๘๔

พ

แพร ๒
พูด ๒๗,๗๓
พระพุทธองค์ ๔๓,๑๐๑,๑๗๐
โพธิ์ ๗๙,๑๑๘,๑๗๑
พัด ๑๒๔
พรหม ๑๙
พุทธรูป ๒๗,๓๐
พรหมจรรย์ ๒๘
เพื่อน ๕๕
พระธาตุ ๑๑๘
พลู ๒๐๑
พรหมจารีย์ ๒๓

ฟ

ไฟ ๑๔,๑๐๙,๑๗๙
ฟัน ๑๔๒,๒๐๖
ฟ้าผ่า ๓๑,๖๕,๙๕,๒๑๙
ฟักแฟง ๑๘๖

ภ

ภูเขา ๑๖๗,๒๓๗

ม

มือ ๑๐,๔๖,๕๓,๑๑๐,๒๑๓,๑๑๕
มนต์ ๒๔
เมือง ๑๑๗
มณเฑียร ๑๐๒,๑๘๙
มด ๑๗๒
หมาก ๒๐๑
ม้า ๑๒,๖๓,๘๗,๑๑๗,๑๔๖
๑๖๒,๑๖๓,๑๓๑,๒๒๖
มัด (ถูก) ๖๑
แม่น้ำ ๑๐๐
เมีย ๑๔๕,๒๒๒
หมี ๑๘๗

ย

ยา ๒๐๒
ยักษ์ ๒๒๑
ยวดยาน ๒๒๖

ร

เรือ ๒๑,๙๑,๑๔๘,๑๘๐,๒๒๕
เรือน ๓๔,๙๘,๑๘๔,๒๓๑
ราชสีห์ ๓๙
ร่ม ๓๕
ร้องไห้ ๓๖,๑๘๘
รถ ๖๙

รุ้ง ๗๐

ราหู ๒๒๑

ล เหล้า ๙,๑๑๑

ลงท้อง ๔๕

ล้ม ๒๑๘

ว วิหาร ๒๖,๒๐๔

วัง ๑๐๒

แว่น ๒๓๔

ศ ศพ ๑,๑๒๑,๒๐๗

ส ศาลา ๒๖

สะพาน ๓๕,๘๒

สาลิกา ๗๘

ศีรษะ ๑๑๙,๑๓๘,๑๘๓

สงฆ์ ๑๔๑

เศรษฐี ๑๙๔

สุกร ๒๒๔

เสาเรือน ๒๔๒

ห แห ๓

ไร ๑๗๒

ลูกอ่อน ๑๖,๔๘,๒๒๒

ลิ้น ๒๔๓

เลือด ๒๒๐

แหวน ๕,๘,๖๖,๒๓๒,๒๔๔

เว็จ ๑๒๓,๑๓๙

เสื่อ ๒๐,๓๙,๔๒,๗๒,๗๖,
๑๑๔,๑๑๗,๒๓๕

สาว ๔๐

ไส้ ๕๐,๙๐,๙๒,๑๕๔,๒๔๕,๒๒๘

สำเภา ๑๐๗,๑๓๓

สตรี ๑๒๙,๑๕๑,๑๖๔,๑๖๕,
๓๙๓,๒๑๗

สุรา ๑๕๗

เสื้อผ้า ๑๙๘,๑๑๒

สุริยปราคา ๒๔๑

หอก ๗๑,๑๙๗

เหาะ ๒๙

หาดทราย ๑๓๑

เหว ๒๓๗

อ

อาหาร ๗,๑๕๗

อาจารย์ ๒๘

อาศน์ ๑๕๖

อาทิตย์ ๑๙,๕๔,๕๘,๑๕๑ ๑๑๖,๒๑๓,๒๑๕

อินทร์ ๑๙

อุจาระ ๑,๑๒๒,๑๓๐

คติเทศ

△ △ △

มากคนมากใจ

ข้อคติหลายอย่างต่างภาษา เก็บเอามาตรองเล่นก็เห็นขำ
บางคติเขาว่าเราน่าจำ จดไว้ทำเครื่องแต่งแห่งปัญญา
ว่ามากคนมากจิตคิดต่างใจ จะหาให้เหมือนกันนั้นยากหา
แต่ละคนเดินห่างต่างมรรคา จะให้มาร่วมยากเพราะมากใจ

....

น้ำนิ่งไหลลึก

สุภาษิตเตือนใจไว้ให้กริ่ง น้ำที่นิ่งเยือกเย็นไม่เห็นไหล
น้ำเช่นนั้นแม้มีอยู่ที่ใด มันลึกใต้นิ่งบนเป็นกลพราง
ก็เช่นกันกับคนเซื่องเงื่อง ๆ ขรึม เห็นซึม ๆ ไม่โวโอ้อวดอ้าง
มักนิ่งเพื่อมิให้ใครเห็นทาง คิดลึกกว้างเล่ห์เหล่าเจ้าปัญญา

....

คร่าดวงเดือนด้วยพื้น

ใครเหิมคร่าดวงจันทร์ด้วยพื้นเขี้ยว ประเดี๋ยวเดียวใครเห็นว่าเป็นบ้า
การใฝ่สูงเกินศักดิ์เกินพักตรา มักจะพาทุกข์ให้ไม่ควรลอง
อย่าหลงชมงมว่าตนสามารถ และบังอาจทำอะไรได้ทั้งผอง
ในโลกนี้มีอะไรอยู่ก่ายกอง ซึ่งเป็นของเกินอิทธิฤทธิ์ของตน

ความรักนั้นตาบอด

อันความรักมักพาคนตาบอด　มิให้สอดส่ายส่องตรองเหตุผล
พอความรักรัดรึงตรึงกมล　ที่จะจนกลับเห็นเป็นจะรวย
ที่เหลวไหลกลับเห็นเป็นแก่นสาร　โสมมปานเปือกตมก็ชมสวย
รักไปไหนตามต้อยพลอยเออออวย　ใครจะช่วยตักเตือนเบือนไม่ฟัง

....

อาจขับธรรมชาติด้วยเหล็กง่าม แต่ธรรมชาติจะกลับมาอยู่ร่ำไป

สิ่งอื่น ๆ เราชังยังพอไล่　แต่ขับไสธรรมชาติอย่าอาจหวัง
เอาเหล็กง่ามแหลมแข็งแทงประดัง　หล่อนก็ยังกลับหน้ามาหาเรา
ถึงรู้ศิลป์วิเศษเวทวิชา　วิทยาศาสตร์เยี่ยมเทียมภูเขา
ธรรมชาติอาจกว่าอย่าดูเบา　ใครจะเอาชนะได้นั้นไม่มี

....

ที่จะสายเกินซ่อมนั้นไม่มีเลย

พฤติการณ์ซึ่งห้อมล้อมคนอยู่　มักเป็นผู้จูงคนให้ป่นปี้
แต่ตราบใดดวงจิตยังคิดดี　พอจะหนีชั่วพ้นถึงคนชม
สำนึกว่าตัวชั่วอย่ากลัวสาย　ที่ต้นร้ายปลายดีนั้นมีถม
คชสารตัวหนักตกปลักตม　ยังหลุดหล่มถอนตนได้พ้นดิน

....

น้ำหยดอยู่เรื่อยๆ เป็นน้ำที่กร่อนหิน ไม่ใช่น้ำที่ไหลแรง

น้ำหยดลงศิลาคราละน้อย หยดบ่อย ๆ เลยสลายทำลายหิน
ภัยเล็กน้อยถ้ามาเป็นอาจิณ อย่าดูหมิ่นว่าน้อยคอยระวัง
กิจการใหญ่ทำดีทีละน้อย ทำบ่อย ๆ ก็สมอารมณ์หวัง
ไม่จำต้องจู่โจมโหมกำลัง อ่อนน้ำยังชนะแข็งแกร่งศิลา

....

กันดีกว่าแก้

ชะล่าใจมากนักมักจะพลาด ทำองอาจเกินนักมักขายหน้า
กล้าต่อภัยรอไว้จนภัยมา บางเวลายับแย่เพราะแพ้ภัย
ในภพนี้มีภัยร้ายรอบข้าง ภัยบางอย่างเรามนุษย์สุดแก้ไข
กลัวไว้ก่อนดีกว่าชะล่าใจ ป้องกันไว้ดีแน่กว่าแก้ภัย

....

อะไรจะเป็นแล้วต้องเป็น

อันชีวิตคนนี้ล้วนมีบท เหมือนใครจดคำขาดวาดไว้ให้
เมื่อถึงบทจะเป็นไปเช่นใด ต้องเป็นไปเช่นนั้นไม่ผันแปร
เป็นบทซึ่งตายตัวทั่วกันหมด จะแก้บทนั้นมนุษย์สุดจะแก้
บทของใครบทติดชีวิตแจ อย่ายุ่งแส่รำออกนอกบทไป

....

พรุ่งนี้ยังไม่เกิด วันวานตายไปแล้ว
กลัดกลุ้มกับมันทำไม ถ้าวันนี้เป็นวันหวาน

วันพรุ่งนี้อยู่ไกลยังไม่เกิด ช่างมันเถิดอย่าร้อนไปก่อนไข้
วันวานก็ตายแล้วแคล้วเราไป อย่าเอาใจไปข้องกับสองวัน
ถ้าวันนี้ชุ่มชื่นระรื่นจิต ไม่ควรคิดหน้าหลังมาคลั่งฝัน
สิ่งที่แล้วแล้วไปให้แล้วกัน สิ่งที่มันไม่มาอย่ากังวล

....

ความอยากมาจากการกิน

คนบางคนทดลองของอร่อย ครั้งแรกน้อยแล้วลิ้มชิมอีกหน
ยิ่งกินยิ่งอยากเพลินเกินท้องตน กินเสียจนเกินสบายถึงวายปราณ
ทำความชั่วอย่าหวังครั้งเดียวเสร็จ ยิ่งสำเร็จยิ่งคึกใจฮึกหาญ
ยิ่งอยากซ้ำทำซ้ำยิ่งชำนาญ เลยสันดานชั่วรัดเป็นอัตรา

....

เปลือกไข่จะต้องแตก ก่อนนกบินได้

ยังเป็นนกตัวน้อยกระจ้อยนิด กระจิริดอยู่ในไข่เปลือกหนา
เปลือกไข่ยังไม่แตกแยกออกมา จะถลาบินไปที่ไหนกัน
ก็เช่นกับตัวเราเมาในโลก ยังขาดโชคอย่าขุ่นคิดหุนหัน
โชคไม่มาขืนดื้อถือดึงดัน ไม่กี่วันก็พบถึงอับปาง

คนทุกคนเป็นผู้สร้างโชคลาภของตนเอง

จะสร้างตึกเรือนบ้านร้านกระต๊อบ พอจะมอบให้เขารับเหมาสร้าง
สร้างผิดแบบทำออกนอกลู่ทาง ก็ฟ้องช่างไหมปรับให้ยับไป
แต่ก่อร่างสร้างตนนั้นคนอื่น ไม่อาจยื่นมือเข้ารับเหมาได้
ถ้าสร้างเองถ้าปลูกไม่ถูกใจ จะโทษใครความชั่วของตัวเรา

……………………

ถ้อยคำบินขึ้นไป ใจยังคงอยู่ข้างล่าง คำที่ไร้ใจนั้นไม่ไปถึงสวรรค์เลย

อันใจอย่างปากอย่างต่างเนื้อเรื่อง พูดก็เปลืองกาลเหนื่อยเมื่อยปากเปล่า
วอนพระเจ้าด้วยใจไม่ขัดเกลา เทพเจ้าบนสวรรค์ท่านไม่ยิน
ถ้าปล่อยใจเรายุ่งให้ฟุ้งซ่าน จะทำการสิ่งใดไม่ดีสิ้น
กิจที่ง่ายที่สุดดุจการกิน ยังกัดลิ้นก้างตำช้ำระบม

……………………

รู้จักตนของตน

การรู้จักคนอื่นดาษดื่นหลาย เป็นของง่ายเงินทองช่วยกองถม
ทำเป็นคนเก่งกล้าสมาคม คงได้ชมเลื่องชื่อเขาลือชา
รู้จักตัวเองยากลำบากนัก ให้รู้จักจริงเกิดเลิศนักหนา
ตัวดีชั่วแลเห็นเป็นอัตรา ไม่ตีค่าตนเพลินเกินปวงชน

……………………

ผู้ที่ปฏิเสธเมื่อถึงคราวได้นั้น เมื่ออยากได้เขาจะไม่ได้เลย

โชคลาภยศอำนาจวาสนา มันผ่านมาให้พานนาน ๆ หน
ยามมันมาเอื้อนอิดคิดเล่นตน มันก็พ้นผ่านไปไม่อยู่คอย
เมื่อถึงคราวต้องการทะยานอยาก เรียกให้ปากเจ็บเมื่อยเหนื่อยคอหอย
มันไม่ยอมกลับหน้ามาย้อนรอย ปล่อยให้ลอยไปแล้วแคล้วจนตาย

....

พูดน้อยซ่อมได้เร็วที่สุด

คมสิ่งใดไม่เทียบเปรียบคมถ้อย ถ้าพูดน้อยต้นแผลก็แก้ง่าย
ถ้าพูดมากแผลลึกนึกไม่วาย ถึงเจ็บหายรอยอยู่ไม่รู้จาง
อันพูดมากปากพล่อยไม่ค่อยตรึก เหมือนเดินลึกเลยผ่าเข้าป่ากว้าง
จะวกกลับก็งงด้วยหลงทาง เลยเคว้งคว้างเป็นเหยื่อเสือสิงห์

....

ป่ามีลิ้นเหมือนกำแพงมีหู

ประกอบกรรมใด ๆ ถึงในป่าลึ้นวนามันมีคอยมีกู่
พูดในห้องมิดชิดปิดประตู กำแพงหูผึ่งตั้งฟังเรื่องราว
เราสงวนบังงำเป็นความลับ ความจึงกลับลือเลื่องเป็นเรื่องฉาว
บอกกันต่ออุโฆษโจษกันกราว สั้นเป็นยาวความน้อยพลอยมากความ

....

ความทุกข์นำมาซึ่งความฉลาด

เมื่อใดหนามตำนิ้วเลยผิวหนัง จึงจะหยั่งทราบฤทธิ์พิษของหนาม
ชอบเล่นไฟต่อไฟไหม้ลามปาม น้ำตาซามจึงเห็นว่าเล่นซน
ความเจ็บปวดตรากตรำต้องลำบาก ความเหนื่อยยากพรากพลัดและขัดสน
เป็นเครื่องนำความรู้มาสู่คน ให้เห็นหนทางฉลาดที่ปราชญ์เดิน

....

ความดีมีแม้ในของทราม

อันโลกนี้ชำนาญการให้ร้าย อย่ามักง่ายพลอยแลแต่เผิน ๆ
ฟังสิ่งใดอย่าเชื่อจนเหลือเกิน แล้วพลอยเพลินซ้ำเติมเสริมวาที
สิ่งที่โลกตำหนิติว่าชั่ว ถ้าดูทั่วสอบสวนให้ถ้วนถี่
ถึงจะชั่วน่าชังคุณยังมี วิญญาณดีย่อมสิงแม้สิ่งทราม

....

บาปมีแก่ผู้ที่คิดบาป

ผู้ที่เห็นขุ่นมัวชั่วรอบทิศ ก็เพราะจิตตนบาปคิดหยาบหยาม
ปล่อยโลภหลงครองใจให้วู่วาม ความไม่งามไม่ดีมีแก่ตน
ผู้เจริญนั้นใจใสสะอาด เพราะฉลาดหลีกสละอกุศล
ขัดเกลาใจไม่มีราคีปน ให้กมลผ่องเหมือนเดือนวันเพ็ญ

....

ทางสายกลางเป็นทางที่ปลอดภัยที่สุด

ปากถนนสามสายเรียงรายกัน กลางทางนั้นเป็นอย่างไรไม่เคยเห็น
ไม่รู้สายไหนง่ายไหนลำเค็ญ สายไหนเป็นทางไปโดนโจรทะนง
จงเลือกสายกลางเกิดประเสริฐสุด จงสู่จุดหมายสมอารมณ์ประสงค์
เดินสายกลางไม่อ้อมค้อมวกวง เป็นสายตรงภัยปลอดตลอดทาง

....

สวรรค์ช่วยผู้ที่ช่วยตัวเอง

อย่ามัวคอยโชคดีมีมาเอง ลงนอนเขลงเกียจคร้านงานต่าง ๆ
ทำไมไม่คิดค้นหาหนทาง แล้วครวญครางว่าสวรรค์นั้นทารุณ
คนที่หมั่นทำมาหากินเก่ง ช่วยตนเองเท่านั้นสวรรค์หนุน
ถึงจะพลาดจะพล้ำช่วยค้ำจุน ฟ้าการุณย์คนขยันบั่นบากทน

....

อย่ายอมแพ้เคราะห์ร้าย

ในชีวิตเคราะห์ มีทั้งดีร้าย กว่าจะตายสลับกันนั้นหลายหน
ดีแล้วร้ายร้ายแล้วดีมีแล้วจน และบางคนทุกข์ยากอย่างมากมาย
กัดฟันสู้ด้วยใจไม่ท้อแท้ ไม่ยอมแพ้เคราะห์ชั่วกลัวง่าย ๆ
เอาชนะด้วยกำลังทั้งกายใจ เคราะห์ที่ร้ายก็จะหนีดีจะมา

....

ทางลงนรกเป็นทางเดินง่าย

ทางขึ้นไปหาสุขต้องบุกรก ต้องระหกระเหินเดินเมื่อยขา
ต้องไต่เขาผ่าหนามข้ามคงคา แสนระอาลำบากไม่อยากไป
ทางลงไปหาทุกข์สนุกยิ่ง น่าไปจริงหนทางก็กว้างใหญ่
ทั้งราบรื่นเดินสบายง่ายกะไร ยั่วยวนใจส่วนมากให้อยากจร

....

ระหว่างถ้วยกับริมฝีปากมีการพลาดได้หลายหน

ระยะทางแสนใกล้ปากไปถ้วย ไม่มีห้วยพงพี่มีสิงขร
ไม่มีสัตว์ใหญ่น้อยคอยรานรอน หรือสาครสมุทรใหญ่ก็ไม่มี
แต่เหตุการณ์ที่ประหลาดไม่คาดฝัน อาจกันถ้วยมิให้ไปถึงที่
บางคราวปากคอยรับนับแรมปี เคราะห์ไม่ดีถ้วยมักจักประวิง

....

อย่าไว้ใจสิ่งที่ปรากฏแก่ตา

สิ่งที่สุกเป็นเงาเราแลเห็น ใช่จะเป็นทองไปได้ทุกสิ่ง
มีน้อยนักที่ของจะทองจริง ยิ่งพิศยิ่งแลเห็นเป็นทองทา
ดูแต่เพียงผาด ๆ มักพลาดง่าย ทนกระหายไว้เถิดประเสริฐกว่า
ตระหนักแน่ภายนอกไม่หลอกตา จึงตีค่าวัตถุเป็นอุไร

....

เวลาเปลี่ยนและเราเปลี่ยนกับมัน

เมื่อวานแล้ววันนี้เล่าเช้าแล้วค่ำ แล้วกลับย่ำรุ่งรวีพรุ่งนี้ใหม่
วันเวลาเปลี่ยนเอื่อยเรื่อย ๆ ไป เราก็ใจกายแปรแก่ตามมัน
หากใครดื้อถือดีมีมานะ ไม่ยอมจะเสื่อมแก่ยอมแปรผัน
ขืนสังขารขืนไปไม่กี่วัน ก็ต้องหันมาหาสภาวธรรม

....

ผู้หัวเราะได้นานคือผู้หัวเราะสุดท้าย

ทางชีวิตน้อยนักจักราบรื่น เดี๋ยวก็ขึ้นลิบลับเดี๋ยวกับต่ำ
ความมีโชคลาภผลกุศลกรรม ไปประจำสิงสู่อยู่กับใคร
ผู้มีโชคและได้ชัยไปก่อน หาควรร้อนรีบหัวเราะเยาะเขาไม่
จะหัวเราะนานได้สบายใจ ต่อมีชัยฝ่ายแพ้ไม่แก้ตัว

....

งูนอนซ่อนในหญ้า

ศัตรูมารณรงค์ตรง ๆ หน้า เรารู้ว่าใครบ้างพอยั้งชั่ว
พอสู้บ้างหนีบ้างระวังตัว ที่น่ากลัวนั้นศัตรูผู้กำบัง
เหมือนงูนอนซ่อนกายอยู่ใต้หญ้า ไม่รู้ว่ามีงูจู่เหยียบหลัง
มันจะแว้งกัดดิ้นสิ้นกำลัง จงระวังอย่าประมาทสัญชาติงู

พิมพ์ที่โรงพิมพ์มหาดไทย กรมราชทัณฑ์ ถนนมหาไชย พระนคร
นายจำเนียร ขังพระเดช ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา มี.ค. ๒๕๐๘